ଓଁ ଶ୍ରୀ

ନବକିଶୋରଚମ୍ପୂକାବ୍ୟମ୍ ।

କବିରାଜ ଶ୍ରୀ ଭଗୀରଥ ମିଶ୍ର କାବ୍ୟତୀର୍ଥ

କବିରଞ୍ଜନ ଶର୍ମ୍ମଣା ।

ବିରଚିତଂ ପ୍ରକାଶିତଂଚ ।

ଢେଙ୍କାନାଳ ସୁରପ୍ରତାପ ଯନ୍ତ୍ରେ ମୁଦ୍ରିତଂ

Printed at the Sura Pratap Press

DHENKANAL

1913

ମୂଲ୍ୟ ୬୦ / ମାତ୍ର

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଉତ୍ସର୍ଗପତ୍ରଂ ।

ସୁବନ୍ଧୁ-ସଦ୍‌ଗୁଣ-ସୁରଭି-ସୁମନଃ-ସୁବାସିତ-ସରଳାନ୍ତଃକରଣ ! ବିଦଗ୍ଧ-ବିବୁଧ-କୁମୁଦ-କାନନ-ନିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ! ଶ୍ରୀ ନବକିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଜଗଦ୍ଦେବ ଛଦ୍ଦେବବର୍ମ୍ମ ମହୋଦୟ !

ବିଦ୍ୱୋତ୍ତେ-ବସୁବିଧସ୍ତୁତ୍ୟନାମଧେୟକୀର୍ତ୍ତିର୍ବ-ଦସ୍ତୁଦାକ୍ଷି-ଣ୍ୟାଦଗୁଣଜନଗତତାସତ୍ତ୍ୱ ଭବନ୍ତମେବ ଜନ୍ଦ୍ୱାଧଂ ସମୁପାସତେ । ଚେଂଦନ୍ତ୍ନା, ଭବଚ୍ଛୈବ ବିନଷ୍ଟପ୍ରାୟା ଶ୍ରୀରଭ ନିପୁଣତୟାସମାହୃତା ।

ଅନ୍ୟଥା ବିପୁଳଜନମନୋମୁଦମନ୍ଦିର ବନଦାନ୍ତରାଲେଷୁ କଥମସ୍ୟ ମୁଛରଭ ଜସୁବାଦସ୍ତେସାଦରଂ ।

ଯତ୍ର ରସନାସଦ୍ଦ୍ୱୟେନ ଗୁଣଗ୍ରାହିଣୋ ଭବତଃ କାର୍ଯ୍ୟ-ସୌଷ୍ଠବମମବରତମାଦରମଭିସ୍ତୌତିସ୍ମ ବସୁବସ୍ଥ । କୋଟିଦୁର୍ବିଧ-ସୈନ୍ୟକପ୍ୟବଟ୍ଠୋର୍ମେ ରସନାଯୁଃ କଣାନ୍ତଃ । ତତ୍ୟେମେବ ଜଗତ୍ତ୍ର ଗୁଣପକ୍ଷପାତିନୋହି ଉବନ୍ତ ଭବାଦୃଶା ଇତି ସମାଲୋଚୟତା ମୟା ବାଲଚାପଲଭୃତ ମିଦମୁପାଦୃତୀକୃତଂ ନାୟକନାମ୍ନା "ନବ-କିଶୋରଚମ୍ପୂକାବ୍ୟ" ମୀଷଣପୁଖଦେହମିନ୍ ପରଣପୁଷଣେ ଶ୍ରୀମତଃ କରକମଳଯୁଗଲେଷୁ ବିଲସତ୍ତୃଷାମେହୁଦ ସାଦରଂ ଗୃହ୍ଣନ୍ତୁ ଭବନ୍ତ ଇତି ବନ୍ଦନାଳଂ ।

ହୁମୋଲ ।
ନନ୍ଦପୁର ଶାସନ ।
ତା ୨୮ । ୧୧ ।

ଅଶୀର୍ବାଦକ
ଶ୍ରୀ ଭଗୀରଥ ମିଶ୍ରଶର୍ମ୍ମା ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଅବତରଣିକା ।

ଇହ ଖଲୁ କାବ୍ୟଜଗତି ବିଲସନ୍ତି କତିଚମ୍ପୂ-ଚନ୍ଦ୍ର-ଶୁଭ୍ର-କର-ନିକର ମଧୁର-ତର-ଶୁଚିର-ମୃଦ ମାଧନ୍ୱାନାଃ ଖ୍ୟାରୂକ ହୃଦ-କୁମୁଦ-ବନସ୍ମୂର୍ଫୂର୍ତ୍ତୟନ୍ତି ଯେ ପ୍ରଦ୍ୟୋତ ଖଦ୍ୟୋତଇବେବମଥିକମୂପ-ହାସନୀୟତାମୁପଲପ୍‌ସ୍ୟତେ ନେଦମୃଗ୍ଧବଗ୍ରବନା । ବିବିଧଜନ-ମନୋରଞ୍ଜନତା ହ୍ୟସ୍ୟମୂଲଭିତ୍ତି, ଇତଥା ଗଦ୍ୟ ପଦ୍ୟ ବିଲସନାତ୍ ଚମ୍ପୂରିତ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାନୁସଙ୍ଗିନୀ ।

ମାତୃଭାଷାୟାମସ୍ମାକଂ ପଲ୍ଲବ ବଦୃଷାଂ ବଭ୍ରମବନ୍ଧୁଲାଃ ପ୍ରଭୃତିପଦମେବ ବିଲସନ୍ତି । କୁତୋବାର୍ଯ୍ୟଭାଷାର୍ଯ୍ୟମା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପରିବେଶ ପ୍ରବେଷ-ପଟୁଷ୍ଟା ବର୍ତ୍ତନ୍ତ୍ୟସ୍ମିନ୍ ସମ୍ଭବଷ୍ୟତି । ଜର୍ଦୋଷା ଉଦ୍ଭବିଷ୍ୟତି କଥଙ୍-ସ୍ମାକଂ କବିତା, ଯତଃ, ଗ୍ରନ୍ଥେଽସ୍ମିନ୍ଦୋଷ ବହୁଳାଃ ସୁଚରନ୍ତବୋଃ ପୀଭୃକ୍ତଂ ମାଯବେନ ।

ଅତୋ ବିଲସନ୍ତି ଯତ୍ର ଯତ୍ର ଭ୍ରମପ୍ରମାଦଃ ଶ୍ରମମୂଖୀକୃତ୍ୟ ପରି-ମାର୍ଜନାର୍ଥେ ଦେଶହିତୈଷିଭିରୁଦାରଧୀଭ୍ୟୈତ୍ୟଲଂବହୁନା । ଦୃଶ୍ୟତେ ଚଳ-"କବୀନାଂ ସଦ୍ଭାବେ ମୃଗଯୂଥଶଳୋ ଦୂଷିତପଦଂ" ନବୁ ଗୁଣପଦଂ, ନହି ଖଳେଷ୍ୱସ୍ମାକ ମସ୍ତ୍ରୀବର୍ତ୍ତତେ, ଯରଭବଦତାସ୍ତ୍ରଦୂଷଣ ମେବା ଜବୀନାଂ ତେଷାଂ ପ୍ରାତଃକୃତ୍ୟମିତ୍ୟନ୍ୟବାଦଂ ।

ବଶମ୍ବଦ

ପ୍ରଣେତା——

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ନବକିଶୋରଚମ୍ପୂ କାବ୍ୟମ୍ ।

ଓଁ ତତ ସତ୍

ଅଜଗୋ ଦଖିଣ ଭାଗବାସ୍ୱେ

ଚନ୍ଦ୍ରଚୋଳମଳ ଜୀବନୀ ମେଘାଡମ୍ବରମ୍

ଗଃ ଭାଲୀ ଚ ନବାନ୍ଧ୍ରା ନିତ୍ୟ-ଦଳ-ଚଷ ଷଡରେ ଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଲୋକେ ବ୍ରହ୍ମ ର କ୍ଷୀ ନପନ୍ତ ପ୍ରତିରେ ବେଷ୍ଟିତାଂ ଭଜ ଦ୍ୱା ।
ଭୂଷା ମାଷାଭ ସାର, ଦେବ ପ [illegible] ପ୍ରେମଦା ନବ ମଭ
ସଂସ ଶୋଭାବ ନିଦ୍ରା ଗୃଢ ଚର.ଚରୀ ପାତୁ ଷା ଭୁଜଙ୍ଗ୍ରା ।୧।

ଶ୍ରୀମ୍ନ-ଶ୍ରୀମତ୍ [illegible] ତ୍ରିଶ-ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରଭୋ, ଜଗନ୍ନାଥପୁର
ଗଜ [illegible] ବିଜୟ [illegible] ଲକ୍ଷ୍ମୀ [illegible] ଲୋ. ଶ୍ରୀଯୁତ
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବକିଶୋ [illegible] ଦେବ [illegible] କ [illegible] ଦେବ
ଧର୍ମ [illegible] ବିଷ୍ଣୁ--[illegible]
ଶ୍ରୀମତୀ [illegible], [illegible]
[illegible] ନବକିଶୋର [illegible]
[illegible] ଶ୍ରୀଗୀତ [illegible]
[illegible] ମାର୍ଗଦର୍ଶୀ ।

ଅଥ ଶ୍ରୀକଣ୍ଠଦେବ, [illegible] ପୁରେବଚନେ

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ ନାରାୟଣ ଶର୍ମ୍ମା ଦ୍ଵାରା ସଂଗୃହୀତ ଶ୍ଳୋକାନି ଭାଷିତାଂ ରସ୍ମୁଲସସ୍ତୁ ଗର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ।

ଶ୍ଲୋକ

ଶ୍ରୀ କୈଳାସ ଧ୍ୟାନରତ ନିତ୍ୟନନ୍ଦ-ହୃଦୟ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ବନ୍ଦନତ,
ଯୁଗଧ ପଦ୍ମହତାଦ ସୁବାତ୍ରକଂ ସର୍ବସମ୍ପ୍ରେରଣା ଯୁଗ ବାରେଣ । ୧ ।
ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ଶରଣ ଶିବଂ ଯୋଗୀଶ୍ଵରଂ ତଦନେତୋ ବିଦେଶ୍ଵ ସଂସାରେ ।
ବେଦାନ୍ତଂ ପୁରାଣାତ୍ମ ନିର୍ମଳଂ ଶ୍ରୁତେ ଯୋଗିନାଂ ଶରଣ୍ୟେ ।

ଟୀକା

ଏହି ନୁତନ ଶୋକ ପ୍ରତିଦେଶ-ଦିବ୍ୟ ଯୋଗେ ଦେଖନ୍ତି ଯୁଗ,
ସଦର ଯତ ନୂତନ ଧୂପ-ଦୀପେ ଦେଖାଯାଇ ଶରଣ୍ୟ । ୨ ।

ଆନନ୍ଦ ଧରିତ୍ରୀ-ଗ୍ରାମ ଅନନ୍ତ ବୈଭବ
ମୁଦଗଲ୍ୟାଦିଙ୍କ ନିର୍ଦେଶିତ ଶିଷ୍ୟ ମହିମା ଅଧିଷ୍ଠିତ ।
କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରାମନଗ୍ର ଘେରି ଦ୍ଵାରେ
ବେଢିଛି ଗିରି-ଶିଖର ଯାର ।
ଭବନ ଭୂଷଣ- ଭୁବନ ଉଦାସୀ
ଅବଲମ୍ବି ବହୁ ଚିର-ବିଳମ୍ବିତ ଶିଖ
ସୁନ୍ଦର ଚନ୍ଦନ- ଅଶୋକ ତରୁରାଜି
ଶିବ ଯୋଗେ-ଧ୍ୟାନ ରତ ଯେବେ ଏକାଗ୍ର । ୧ ।
ସୀତଳର ଦେଶ ଶୁଭମୟେ ଯେଣି
ଚତୁ ଗଙ୍ଗ କି ଗ୍ରୀଷ୍ମ ହୃଦ ପୁଣି !
ଉଦୟ ତୋରଣ ଭୂତପଥ୍ୟା ଅମୃତ ।
ଜାଗେ ଦେବ-ମନ୍ଦିର ଜନନ୍ତ

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

[illegible]   ମନ୍ତ୍ର [illegible] ।
[illegible] । ୨ ।
[illegible]   [illegible]
[illegible]
[illegible]   [illegible]
[illegible] ।
[illegible]   [illegible]
[illegible] । ୩ ।

—— ୦ ——

[illegible] । ୦ ।

—— ୦ ——

[illegible] ।

[illegible] ! [illegible] — [illegible] ।
[illegible] । ୧
[illegible] ।
[illegible] । ୨ ।
[illegible]

ଚନ୍ଦନ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କନ୍ଦର୍ପଭ୍ରମ ଅଙ୍ଗରେ ଶୋଭାପାଇ ।
ଦକ୍ଷିଣ ପବନରୁ ଆସିଲା ହୋଇ ମନ୍ଦ ମଳୟ ବାୟୁ ।
ସହୀଗଣ ସଙ୍ଗେ ପଦି-କାନ୍ତା ଭଙ୍ଗୀ ଲକ୍ଷିବ ବିଦ୍ୟୁତ ଆୟୁ । ୪ ।
ନବଘନ ବର୍ଷିବର ଦୃଷ୍ଟିଟ କାମ ଉତ୍ସବରେ କାହିଁ ଅଛ ।
ଦଶର ଏମନ୍ତ କଷବନ୍ଧ କବ ବେଶରେ ହେଉଛି, ଯାଉ । ୫ ।
ପ୍ରୀତିମହୁ ଜାଣି ପ୍ରତିର ଲଜ୍ଜା ଅପରେ ଗଳଣି ବଢ଼ି ।
ଲୁଚିରହୁଥିଲା ଫୁଲ ମାଳରୁ ଛନ୍ଦାଫନ୍ଦର ଛେଡ଼ି । ୬ ।
ଉତ୍ତୋଳ ଲଳିତ ମାନସର ଛନ୍ଦବନ୍ଧୁ ବୁଲନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରଖରେ ।
ଥାଇ ଦୁଃଖୀ ପାଶୋରଣ ଅଙ୍କ ଦ୍ୱାରରେ ନୁଏବାଁ ନଖ । ୭ ।
ପଞ୍ଚ ତୁଙ୍ଗ-ତଳେ କଳିଥିଲି ଯେମା କହିଁ ମାଧ୍ୟ ସୁବ ଚଉ ।
ଭୁଜଲ ବିଷଦ ପ୍ରୀତିବ ଏଥିଚ ତୋଳିଦେଲି ବିଶାରଦ । ୮ ।
ନବଢ଼ିଗୋପିଙ୍କ ଶୁଭ ଧଣ୍ଡିଏ ଅବଧା ଜାଣେ ଏବେ ତେଲି ।
ଜୀବନ ଯିବନ୍ତି କରିବ ଉଦାରକ ଶବ୍ଦରେ ସତେ ସ୍ପିନ୍ଦିଲା । ୯ ।
ମାଡ଼ ଅନାଦେଖ ଜଗତନ ଯାକ ଜାଦୁଗଡ଼ ପ୍ରେମ ଦିଗ ।
ସଙ୍ଗଦାମୋଦର ଧନ ଭଲ୍ଲୁବନ୍ଧୁ ଛୁଞ୍ଚି ହାଏ ଅଧାଗା । ୧୦ ।
ବ୍ରଜ ଉଲେଳେ ମେଳ ଦିଶୁ ଅନନ୍ତରେ ଶ୍ରୀଗ୍ର ବାଜେବୁଣି ଯାଏ ।
ତୃପ୍ତିଲୁ ଦଳି ମତ୍ତ୍ୱି ଦେଖିଦେଶ ଦେଖିଅରୁ ନମଉ । ୧୧ ।
ପ୍ରେମାଳା ଭାଇଁ ପ୍ରେମାଛି ଜାଣି ତାଳବୃକ୍ଷ ପକ୍ଷୀରେ ।
ପୀରୁଥିବ ଭଙ୍ଗି ଅଳକରେ ଲେଡିଛି କୌଶଳ ଭଞ୍ଜିବେ କ୍ରିଷ୍ଣେ
କ୍ଷୁଣି ଜାଗ ମ୍ରୁଲି ମୁଖଳାଜ ମୁଲି ମୁଣ ବିଷ୍ଣୁରିଲ ।
ଭିକ୍ଷାରେ ଜିଷ୍ଣୁ ସ୍ନାନ ଜାଇଥିରେ ଅବଧଡ଼ଗୋ ବିଦ୍ଦରେ । ୧୨ ।
ଯାଉ କନ୍ଥାଚ୍ଛ ଲେକନ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ତକାନ୍ତିକ ଏବଣ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଫଟମାନ ତହିଁ ସଂଘଣ ତଣଇ ଝଟଣାତଳରେ ସଜ୍ର । ୧୪ ।
ସ୍ୱର୍ଣମାର୍ଗ କେତେପାଇଇ ଦେଖିଲେ ଅଜ ନବଗ୍ରହ ଜାତ ।
ନିଜ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ବ୍ୟାକୁମଣି ରମଣୀଙ୍କ ମୁଖବାଦ୍ୟ ଶ୍ୟାତ । ୧୫
ବାଜଇ ଢଣ୍ଢୋଳ-ବଜଯୁବାଜଣା ଦୁର୍ଦ୍ଦସ୍ତୁ ହୁଦ-ମନର—
କନକ୍ରେ, ପ୍ରଭବମ୍ପି ଷବଦେଳେ ଦ୍ୱିଗୁଣ କରେ ହୁଙ୍କର ୧୬
କରଗତ୍ରେ କନ୍ଦ-ମକଭକା, କଢ଼ପଦମାନେ କରଧର—
ବିଚରନ୍ତି, ଭଙ୍ଗୀ-ଅଚରନ୍ତି କେତେ ଗୋଚର ନହୁଏ କହ ୧୭
ବାଦ୍ୟଦାଉ ଦେବ-ଦାଦିଦାକୁ ଦେଖି ଅନ୍ତରେ ବଢେ ଆନନ୍ଦ ।
ବାହୁଁ ଏତେବେଗେ ବାଦ୍ୟ ପଠାଇ ବହୁଯୋଗଜଲେ ନନ୍ଦ । ୧୮
ବନାରସ ବନା ସୁନା ଶୋଭି ସେନା ନାନାବିଧ ଭୂଷା- ଦେଖି
ସ୍ନାନାନ୍ତର ଘୀରୀ ଅନାଦର ଦେବ ମନାପି ନପାରେ ଲେଖି । ୧୯
ବାଜ ବେଳେ ବେଳେ ବାଜି ହ୍ରେଷାରବ ଭ୍ରଜପାଏ ମନ ଅନ୍ୟ
ମାଜ ଉପଗ୍ରହ ସାଜିବା ଶରୀର ଛଜବା କିଶୋର ଗାନ୍ଧୀ । ୨୦ ।
ଚାମ୍ପୁ ଗ୍ଲାନବନ୍ଧି ଦମ୍ପତେ ବାଳିଆ ଥପୁ ନେହେ ଚେଙ୍କରି ।
ଶଙ୍କ ହରି ପଦେ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳରେ ବନ୍ଧୁଗଣ କେଅଇରି । ୨୧ ।
ବାରିଧି ଲଙ୍ଘିବାଙ୍କ ଧରିଥିଲି କେଉଁ ନରି, କନ୍ୟାଥିଲା ମାତ୍ର ।
ନାହାବିଅ ଲୁହା ଅହାରିଲୁ ବୋଲି ବାହାରି ନପାରେ ଗାତ୍ର ୨୨
ନାଗରିକ ଜନ ନାଗଦେଖିବାକୁ ଆଗଆଗ ହୋଇ ଧାଇଁ ।
ଅଙ୍ଗୀର ହେନେଇ ରଙ୍ଗ ଶ୍ରୀଦରଙ୍କୁ ରାନ୍ଧରେ ଦାଏ ବଧାଇ । ୨୩

---

୧୮ ପଦରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ବର୍ତ୍ତମାନ ଶାସନକର୍ତ୍ତା ବାବୁ ଲୋକନାଥ ଘୋଷ ସୁପର-ଇଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ।

* ଯୋଗାନାନଙ୍କର ମନ ଟେର ଉଚ୍ଚନ୍ତ ହେଉଛି ସେ ଜନ୍ମାନ୍ତରଭାଗ୍ୟ ଏମାନେ ସମୁଦ୍ର ଡେଇଁ ଥିବେ କି? ପ୍ରକାରୁ ନମାଦନିଷ୍ଠ ଏବ୍ଦ ତଥା ଉତ୍କର୍ଷ ।

ଦଳ ଦଳ ରାଜ୍ଜ ବଳ ବହନ୍ତି ଘୋଳ ବିନାଶ ଆସରେ ।
ବନ ଜଳଧାର କଳବା ମାହକେ ଦଳ ବୋଲନ୍ତୁ ଅସରେ । ୨୫
ଟେଗଡ଼ାକି ଭେଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଯାନ୍ତି † ବଡ଼-ଗାଡ଼ି ଚଢ଼ି ଘୋଡ଼ାମାନ
ଝଡ଼ ବେଗେ ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିବା ଭଳରେ ପଡ଼ନ୍ତେ ଲବେ ଅମ୍ଳାନ । ୨୬
ଗ୍ରହରାଜ ସରି ପ୍ରହରାଜ ଅବ ଗ୍ରହ ବରଣିଯ୍ୟା ମାନେ ।
ହ୍ରଦହୃଦସ୍ଥରେ ଗୃହମଙ୍ଗଳାଦ ସମାପିଲେ ବନ୍ଧୁମାନେ । ୨୭ ।
କୁଣ୍ଡଳ ଯୁଗଳେ ମୁଣ୍ଡ ଦୋହଲାନ୍ତି ଖଣ୍ଡ ଖଣି ଛଡ଼ା ଲାଗି ।
ହାନ୍ତକ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ପାଞ୍ଚ ଅମ୍ବରେ ଝଟକନ୍ତି ଆଗେ ଥାଇ । ୨୮
ବିରାଜି ନବବେଶେ ବିରାଦର ବେଶେ ବିରାଜନ୍ତି, ବାମପାଶେ ।
ଅଧ୍ୱାପ ବିଶ୍ୱ ବିଧି-ବେଦୀ-କୁଞ୍ଜେ ପୁରୋଧା ଶେଷିଲେ ବାଦେ ୨୯
ଗୃମୀକର ଦଣ୍ଡ ଗୃମର ଗୃକନ୍ତି ପରିଗୃହକ ଅଗଣା
ଚମ୍ପକିଳ ଗୃହୁ ଚନ୍ଦ୍ରମା-ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଗାଳେ ପୂରିଛୁ ଅଗଣା । ୩୦ ।
ସମବେଷ୍ଟରର ସମସ୍ତ ଅମଳା ଅ ଏକାଯୁ ସମାଜରେ ।
ଖଡ଼ଯ୍ୟାଳଯୁକ୍ତୁ ଯାଉ ଦେବା ବୋଲି ପଡ଼ନ୍ତି ଗନ୍ତ ଥଳରେ । ୩୧
ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ରାଜ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଆସି ଭଦ୍ରବେଶେ ଦେଲେ ଦେଖା
ନନ୍ଦମହାଶୟ ସନ୍ଦର୍ଶନର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଦେଲେ ଲେଖା । ୩୨

—— * ——

ଏବଂକ୍ରମେଣ ସମ୍ପାଦିତ ସପର୍ଯ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ମୁପଲଭ୍ୟ ଅମନ୍ଦିତ ଭଦ୍ରବଂଶଜାଃ ସମ୍ମାନମାରୂଢ଼ା କରି--ତୁରଙ୍ଗମ--ନରଯାନାଦକଂ ପ୍ରବେଶତାମାଭ୍ୟସାମନ୍ତବିରୂଧାଦ ବିବିଧାବକ୍ଷ୍ୟକୀପ୍ସ ଜନସନ୍ଦ୍ରାବୈ

† ବଡ଼ଗାଡ଼—ଏଟାବ ରକ୍ଷକ, ପୁଲିଶ.

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ସଦାବିରତ ପଟ୍ଟହଟତ୍ ମୃଦଙ୍ଗ ମନ୍ଦନାଦ ବିପୁଳ-ବାଦ୍ୟାଳ କୋଳା-
ହଳେଷୁ, ଗଣକ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶୁଭକ୍ଷଣେଷୁ ସନ୍ନଗରବଧା-ମୋଦ
ପ୍ରାପ୍ତେଷୁ, ମଧ୍ୟେ କଥାସ୍ୟ ଶ୍ରୀମନ୍ତଂ ନବକିଶୋରଚନ୍ଦ୍ରଂ ଚନ୍ଦ୍ରମିବା-
ପରଂ-ପ୍ରଚଳତ୍ ଚାମୀକର ଦଣ୍ଡ ଚାରୁ-ଚାମର-ପବନ-ସମୀରଣ
ବିଧୂତପ୍ରେଣ୍ଡି କୁନ୍ତଳ ପ୍ରକଟତ୍ କନକାର୍ଦ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ର-ଚର୍ଚ୍ଚିତ ପୀତ ସୀତା-
ସିତାତପତ୍ର ପିହିତନପି ହୃଚ୍ଛୈଦ୍ୟେଣ ପୁରୋହିତେନା ହୃତମଙ୍ଗଳ,
ସବିରତବାରବାମାବଦନ-ବିଧୂ ବିମ୍ବବିଗଳଦ୍ଧୁର ମଙ୍ଗଳ
ଗୀତ-ମଧୁ ଦୃଷ୍ଟି କର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗଳଂ, ଶତସ୍ୟାଳସ୍ୟ ଦୁର୍ଗାଭିମୁଖେନ
ସାଟୋପଂ ଗନ୍ତୁ ମାରଭନ୍ତେ । ଗନ୍ଧ୍ବାତ ତୈରାମୋଦେନ ପଥ୍ୟ ସପ୍ତ-
ଦଶ ଦରପାନ୍ୟତବାଦ୍ୟ, ଖଡ୍ଗସ୍ଥାଳ ଦୁର୍ଗସ୍ୟାନନ୍ଦଦ୍ବାରେ ଉଚ୍ଚସୁନ୍ଦର
ବିପିନେ ସୁହଳ୍ପିତାନ, ପଟ୍ଟମଣ୍ଡପାଦ ବିବିଧ ପଣ୍ଡିତକେତନାଙ୍କ
ସମଲଂକୃତାନ, ଅଥ କେନାପ୍ୟବିଦିତଜନେନ ଶୋଭା ସମ୍ଭାର-
ଭୂତେ। ଦୁର୍ଗସ୍ୟ ତାତ୍କାଳିକୀ ଶୋଭା ସାଟୋପମୁପବର୍ଣ୍ଣ୍ୟତେ ॥

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅଥ ଯଥୋଚିତ ବେଶ ଭଙ୍ଗିମା ବଦଥ ବେଶବବେଣ ଜନାହତା ।
ଦୃଶ୍ୟତେ ମର ଦୃଷ୍ଟିରବାପବ ଜଗତ ଷା ଖଡ୍ଗସ୍ଥାଳ ବସୁନ୍ଧରା । ୫ ।
ବହୁ ନକେତନ କେତନ ଶୋଭିତା ବଦଧ ରଙ୍ଗ ଭୂରଙ୍ଗମ ସଙ୍ଗତା ।
ମଦର ଶୋଭ ଜଗତ୍ ଧନ୍ୟ ପରା ଜଗତ ଷା ଖଡ୍ଗସ୍ଥାଳ ବସୁନ୍ଧରା ।

ରାଗ କାଳ-ପ୍ରାନ୍ତଯମକ

ମାନସ ଲୋଭା ଦଶେକ ଶୋଭା ଖଡ୍ଗସ୍ଥାଳସ୍ୟ ଧନ୍ୟା
ଦୁର୍ଗଙ୍କ ଗର୍ଭ ମୁକୁଟ ପ୍ରଭା ପରିଅଛନ୍ତି ଯରା । ୧ ।

ଗତପଥରେ ରାଜପଥରେ ପଡଲେ ଥରେ ଆଖି ।
ବୋଦ୍ଧ ପିଷ୍ଟ ସକଳ ଘୃତ ଦୈବେଲ ଯା'ନ୍ତି ଲାଖି ।୨।
ବୃଦ୍ଧ ଯୌବନା ଦେଖି ଧାରଣା ଚିତ୍ତେ କିସ୍ମତେ ଜାତ ।
* ବଳାତ୍ମବତୀ ଧରା ଯୁବତୀ ହାବ କରେ କି ଖ୍ୟାତ ।୩
ଅଗ୍ର ନୂତନ ଚନ୍ଦ୍ର ବେତନ ଦଣ୍ଡେ ଯତନ ତହିଁ ।
ରାଜ ଦାଣ୍ଡରେ ଉଚ୍ଚେ ତଣ୍ଡୁର ନେଣ୍ଡୁ ଦଣ୍ଡରେ ବହି ।୪
ବାଳଯାତ୍ରୀ କଦଳୀ ତରୁ କମ୍ପେ ପ୍ରତି ଅଙ୍ଗନେ ।
ସୂତନ ଜଳ ତୋରଣୀ କଳ ମିଳନ୍ତି ସୂମିକଣେ ।୫।
† ଛଲ ହାଟକ ଲାଗି ଝଙ୍କର ଦଶେ ଫାଟକ ପନ୍ତି ।
କପଟ ନର ନରେ କିନ୍ନରୁ ଯଦି ମନର ଗତି ।୬।
ବିପଣୀ ରୁଚି ମୁଦ୍ଧ କରୁଛି ଦେଖିଲାର ହିତରେ ।
ଧରି ଜାତିକା ବରନ୍ତି ଟିକା କିଣା, ଘଡବେଡରେ ।୭।
କାହିଁରେ ପାଟ ଅମ୍ବର ହାଟ ବସିଛି ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ।
କେହିଁ ବନ୍ଧୁତା ଜଣେଶି କ୍ରେତା ସଜାଡ଼ି ଦଏ ଶାଢ଼ୀ ।୮।
ବନ୍ଧୁ ପଢ଼ିବା ଯୋଗ କରିବା କେ ପରିବାର ସଙ୍ଗେ ।
ଭାବି କିଣଇ ମୁଦ୍ରାଗଣର ପ୍ରତି ପ୍ରତି କି ରଙ୍ଗେ ।୯।
ପ୍ରସାରି ପୁଣି ମସଲା ମୁଣି କେଉଁ ବଣିକ ଭାଷି ।
ଅଲାଇଚରେ ବଳାଇ ଚରେ ମନକି?, କଅ ଅଖି ।୧୦।

* ବଳାତ୍ମବତୀ, ବାର ନାରୀ, ଏମାନେ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ମୋହିବା ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ଚେଷ୍ଟା ହୋଇ ହାବ ଦେଖାଉଥାନ୍ତି, ଯଥା—ମୋହନ୍ତୁ ମମ ମନୋ ବରାଙ୍ଗନା-ହାବ ମୀଶ୍ରର ଗଣେ ପଦାତ ହା, ବାଲଦାସ, ।

† ଛଲହାଟକ, ଜଲ, ପାଟକ, ଭେଟ, କାଗଜ ନିର୍ମିତ ହାର, କପଟକର, ଚନ୍ଦ୍ରତମା

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଦ୍ୱିଷେ କେଶରୀ ଗଡ଼େ ପସରୀ ଫେଇ ଦଂଶବାଳ ଗମନୀ ।
ନଅଦେ ଯର ଅଛୁ ଅସ୍ୱର[୧] ଅମହୃଷର ଲମା । ୧୧ ।
ରାଜବାଟୀକି ଦେଖି ପାଠିକି କୋଟି କଳ୍ପନା ଦଶେ ।
ଯହିଁ ଅରଡ[୨] ଦେବଙ୍କ କୃତ ପ୍ରେମ୍ଣ କ୍ରୁରଡ ମିଶେ । ୧୨
ଗୁରୁ ତୋପରେ ଅଡଦର୍ପରେ କରି ଉପରେ ଧରି ।
ପଡ଼ୁଁ ରଘଣ ଜନନ୍ଦସଣ ଜନମେ ଘଣୀ ପଡ଼ । ୧୩ ।
ସପତ କୁମ୍ଭ (୩) ନର୍ମିତ କୁମ୍ଭ ବମଳ ଅମ୍ବୁ ପୂର୍ଣ୍ଣି ।
ସୁନାରିକେଳ ଫଳରେ ମେଲ ନିପ୍ର ତଣ୍ଡୁଳ ଚୂର୍ଣ୍ଣି । ୧୪ ।
ଅସିଗୋପାଇ(୫) କେଉଁ ସିପାଇ କସି କମରପେଟୀ ।
ଇତର ଜନେ କି ତର ଜନେ ଭିଡ଼ରୁ ଅଣେମେଣ୍ଟି । ୧୫
ବାଜେ ନାଗରା(୪) କମ୍ପେ ନାଗରା ଜନ-ଅଗାର ସବୁ ।
ମୃଷ୍ଟିରାବରେ ମୂର୍ଚ୍ଛରା, ବରେ ଘଣୀ କରନ୍ତି ଗବ । ୧୬ ।
ଯେତେକ ଅଷି ଯାଉଛି ଲଷି ହୁଏକି? ଲେଖି ଅଦ୍ଧା! ।
ରାଜବିଧିକ ବୃଦ୍ଧି ଅଧିକ ଭାବ ବୁଦ୍ଧିକ ଛାଧା । ୧୭ ।
କାହିଁ ଅଲପ—ଲୋକେ ଗଲପ—କରନ୍ତି, ଅଳପରେ
ଦେଖି ରଖିଲେ ସବିତା ତଳେ ତରମା-ତଳ ପରେ । ୧୮
କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ଉଦବେ ଚନ୍ଦ୍ରପରି ମୁଦ୍ଧବେ ମନ ।
ଆସ ଝଟତ ସାଡ଼ିବା ନତ ଦେଖିବା ଅଗମନ । ୧୯ ।

---

[୧] ଅମହୃଷର ଲମା ଗୌଲଦ୍ରୁଣୀ, ବଙ୍ଗଦେଶରେ ନବମାଠରୁ ଲମା କହନ୍ତି
[୨] ଯହିଁ ଅରଡଦେବ, ଖଣ୍ଡପାଳପୁର ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜା ଶ୍ରୀ ଗୌର୍ହରଣ ଦେବ
(୫) ଅସିଗୋପାଇ ଖାପ ମଧ୍ୟରେ ଖଣ୍ଡା ରଖି , ସିପାଇ କନେଷ୍ଟବଲ୍ ।
[୩] ସପତ କୁମ୍ଭ ନର୍ମିତ କୁମ୍ଭ ସୁନାର ଗଢ଼ାଥ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ।
[୪] ନାଗରାଜନ ଅଗାର ବାସ୍ତୁକ ଗ୍ରିହ ପାତାଳ କମ୍ପେ, ଅଢ଼ଣପ୍ରୋକ୍ତି ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଏହୁ ବିଶ୍ୱର କବିପ୍ରଣ୍ୱର ସୁଭ୍ରପଣ୍ୱର୍ ଧରି।
ଘେନ ସମତା ମିଳେ ଜନତା-ଅହମିକାରେ ଭରି । ୨୦ ।

ଅଥ ତତ୍ର ଭଗବତି ଭାସ୍ୱତି ଚରମାଚଳଶିଖରମଳଂକୁର୍ବତି-ସତି ଶ୍ରୀମତା ଖଡ଼୍ଗାଳୟ-ଭୂପତିନା ସ୍ୱତଟତଡ଼୍କାଳାଧସନାର୍ଥଂ ପ୍ରହ୍ୱିତଂ ପଞ୍ଚମନ୍ତ୍ରିପାଦ ପଣ୍ଡିତକେତନଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ପରସମ୍ପ୍ରା-ଦ୍ୱାର୍ଦ୍ଧ ନତ୍ୟକୃତ୍ୟା, ପରିଣସ୍ତ୍ରପ୍ରଶୋଚିତବିପୁଳଭୂଷଣାଲଂ-କୃତବିଗ୍ରହା, ଶ୍ରୀମତୋ ନବକିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଜଗଦେବଦେବବର୍ମ୍ମଣୋଜନତା, ହର୍ଷୋତ୍ଫୁଲ୍ଲମୁଖେନସାଟୋପଂ ପ୍ରଚଳିତ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାବର୍ଣ୍ଣନା ରାଗ ରସକୁଲ୍ୟା ।
ଅଥ ଶିବଯୋଗ ମୂରତି ଧରି
ପଥରେ ବିମଳଶ୍ରୀବେ ବିହରି
ରଥରେ ଅରୁଣକିରଣ ଦାନ—
ନାଥ, ଅବାଚୀ-ଅତଳ ନଳିନ ସେ
ମନ୍ଦିର ବନ୍ଦଇ ବାତ ଯେ ।
ପ୍ରଥମରେ ତୃଷ୍ଣା-ସଙ୍ଗେ କଳାଭିକା
ସୁବେଳ ହେଲା ଯିବାତ ଯେ ।

କାବ୍ୟପ୍ରବନ୍ଧରେ ସନ୍ଧ୍ୟା, ସୂର୍ଯ୍ୟ;ଚନ୍ଦ୍ର,ପୁଷ୍କରଣୀ,ହାଟ,ଘୋଡା, ପର୍ବତପ୍ରଭୃତି ବର୍ଣ୍ଣନା ସବୁକବିମାନେ କରନ୍ତି, ଏଠାରେ ବର୍ଷରଷା ନିମିତ୍ତ ଫଳ୍ଗୁଣରର ପ୍ରଥମ ସମସ୍ତ ଅବସ୍ଥା ତଦ୍ରୂପଣ ଦ୍ୱାରା କାବ୍ୟଅଙ୍ଗ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାହୋଇଅଛି ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

* ନଳିନ ଫଙ୍ଗେ ତାପ ଅପମାନ
ମଳିନମୁଖେ ଲଭି ହୁଏ ଅନ
ତଳ ଭୁପତଙ୍କି ଯଥା ପଣ୍ଡିତ
ତଳ ଅନଦେଶେ ହୁଏ ମଣ୍ଡିତ ସେ
ଅଳିକୁଳ ତଥା ଯାଇ ଯେ
ଲଳିତ କୁମୁଦେ ମିଳି ଅତି ମୁଦେ
ବିହରିଲେ ମାନପାଇ ସେ । ୬ ।
ଅବଦ୍ୟ କୁସ୍ମାଟକିସ୍ମା ଯେପରି
ଅଦ୍ୟରୁ ଅନ ଗଦଳାତ କରି
† ସଦ୍ୟ ନସୃତ ପ୍ରାଣ ନଏଧରି,
ଅଦ୍ୟ ପ୍ରାଚୀମୁଖ ଦିଶେ ସେପରି ସେ
ପୀତଅରୁଣ ହରିତ ସେ

---

* ଯେପରି ପ୍ରୟୋଗଂରେ ଏକ ଭୂପତିଠାରୁ ପଦମାନପାଇ ଅନ୍ୟ-ଦେଶରେ ସମ୍ମାନପାଇ ରହେ; ସେହିପରି ଭ୍ରମରମାନେ ପୁଷ୍ପସାରକୁ ତେଜିବା ପରେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କମଳକୁ ମିଳନ୍ତି । "ଯୋଗ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ପୂଜ୍ୟତେ" କାଳିଦାସ ଏଥିର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ।

† ଯେପରି କୌଣସି ରୋଗକୁ ସନ୍ନିପାତଜ ବାତୋଲ୍ବଣ ପିତ୍ତକ୍ବର ହେଉଥିବା ସ୍ଥଳେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ୍ୟ ରୋଗ ଜନ୍ମାଏ ନକରିପାରେ ଉଭୟ ବଦରାତ-କ୍ରିୟା ନକରି ଏକବାରେ ବାଘନାଶକ ପ୍ରୟୋଗଦ୍ବାରା ବାତନାଶ ଓ ଅପର ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରବଳ ରୋଗାନ୍ତର ନାଶ କରିବା କଥା ପିତ୍ତର ଉଲ୍ବଣରେବ ବେଦେବଳା ନକରି ପିତ୍ତନାଶକ ପ୍ରୟୋଗଦ୍ବାରା ପିତ୍ତନାଶ ଓ କଫବୃଦ୍ଧି ପୂର୍ବକ ତୃପ୍ତିହିଦ୍ରା ପରି ସନ୍ନିପାତ କରିବ ନଏ ତୃପ୍ତିଳଲୀ ମିଶିଲେ ହରିପୂରଗୁଣ ହରତ୍ ଏକ-ଭଳମ ଥଳନ୍ତି ତେଣୁପାଏ ସେହିପରି ରାତ୍ର ପୂର୍ବଂଶ ନେଇଯାଗାଉଅଛି; ଏହା ଶୁଭଜନକ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ପିତୃ ବାତ ଶ୍ଳେଷ୍ମ ପରି ପରିଚିତ
ଯେମନ୍ତ ଚୂର୍ଣ୍ଣି ହରିଛି ଯେ । ୩ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ସମ୍ଭୂଦ୍ୟତୋ ନନ୍ଦନଦେଶ୍ମତୋଽଥସ ତ୍ରମୂସ୍ତନୂତ୍ରିଃ ଶ୍ରେଣ୍ୟାଳସ୍ୟଂ ପ୍ରତ
ଦହାସ୍ୱସାସ୍ୱଂ ନଳପତ୍ମମଣ୍ଡପଂ ପ୍ରହାସ ବନ୍ଧାରୁଢ ମାନକଂ ପଦ୍ମ । ୭ ।

ନନ୍ଦ ନଦେଶରୁ ଅନନ୍ତସ୍ମୃତେ,
ମନ୍ଦଗତିରେ ସହନକ ଜନେ
ସୁନ୍ଦର ଅରତ ଧବଳଷରେ,
ଛନ ମଙ୍ଗଳ ଗାଇ ବିଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସେ
ମନ୍ଦର ସିନ୍ଧୁ ଅରବେ ଯେ
ଭୂନ ସୂନ ଶ୍ୱେତଛଦ ସୁଶୋଭିତ
ହୋଇ ଚଳନ୍ତି ସରବେଯେ । ୪ ।

ଶ୍ଳୋକ ।

ଅଥାଦ୍ୟତୋ ବାଦ୍ୟ ସମୂତ୍ରିତ ଧ୍ୱନି-ବ୍ୟଥାକରଂ ନାଗନ୍ଦରେ ପ୍ରତମ୍ପନ ।
ଯଥାକ୍ରୁତଂ ଶ୍ରୀଗଣ୍ଡଅଳ ମଣ୍ଡଳଂ କଥାରସେନୈବ ନନ୍ଦ୍ୟ ଚତ୍ଷଣଂ । ୮ ।

ବଣାମଣି ଯୁବତୀକିଦୃତୀକେ
ମଣାଇ ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟେ ଯଥା ବିନ୍ଦେ
ଜଣାଇ ବିକ୍ରମ ବସୁମତିକି
ଅଣାଇଲା ଅତି ବେଗେ କତିକିସେ
ବାଜଣା ସାମନ୍ତେଦରେ ଯେ ।
ସ୍ୱଜମାର୍ଗେ ବାଜ ବନ୍ଧୁ-ଭାବ ଅଜ
ସମ୍ବାଦେ ତଥା ମୁଦରେ ଯେ । ୫ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବଳାଦିମ କନ୍ଦର ସ୍ଫଟିକନ୍ୟକା କଣ୍ଠାବଳୀ ଭାତି ମୂର୍ଦ୍ଧ୍ନି ସର୍ବୈ ।
ଗତଚଞ୍ଚେ ! ଦୃଷ୍ଟ ବନାନ୍ତ କୌତୁକଂ ଦବଦ୍ଭୁମୁଗ୍ଧା ନରପାଦ୍ଗ ପଞ୍ଚତ । ୯ ।
ନଶାଙ୍କରଶ୍ମି ଦ୍ୟମହୋ ନଦେଦ୍ଧ୍ୟନ୍ତେ? କଣାଲଙ୍କୃତୀଢ ଷଷ୍ଠ୍ୟପସ୍ତେମୈଃ ।
କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ରାସ୍ୟ ସ୍ପୃଷ୍ଟର୍ ସ୍ପୃଷ୍ଟିପିଣେ ରସାମୃତଂ ନନ୍ତ ? ପଠନ୍ତିଲେଖସ୍ । ୧୦

ଚନ୍ଦ୍ର ବାଣମାନେ ଚନ୍ଦ୍ର ଗମନେ
କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଚଳି ଗଲେ ଗଗନେ,
କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରମା ନାମ ମିତ୍ରଙ୍କୁ
ଅମଜ୍ଞିଲେ ମେଳ ପ୍ରେମ ପତ୍ରଙ୍କୁସେ
କଣା କରିବାର୍ ମାର୍ଗତ୍ୟ,
ବଣା ହୋଇ ହୋଇ ରମ୍ୟ ମୁଖେ ଥାଇ
ଦେ କାଢ଼ି ପଢ଼ନ୍ତି ଅଗତ୍ୟେ । ୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ହମାର ! ସ୍ଥିତାସି ପଠନ୍ତ୍ୟନ୍ତଂ ତଥ୍ୟତ୍ ସମ୍ମତଥା ଲୁଥଚ ବଦଗ୍ଧ ନୃଶଂ ।
ଯଥା ମରାଣା ମନଶଂ ନିଶମ୍ୟତତ୍ କରାଳ ଯୂଚଂ କଳ ବେଣୁ ସ୍ୱନିତଂ । ୧୧

ଚମ୍ପା ଦଣ୍ଡ ଚନ୍ଦ୍ର ଭୂମି କ୍ଷୁରାଳ
କମ୍ପାଇ ଦିଏ ହୃଦ ବକଚାଳ ।

---

* ବଳାଶ୍ରମ-ନିଦର୍ଶିନେ କଦଳୀ ବନତା ଲତା, ଏଣୁ ତୋତରେ କନ୍ଦ୍ରୀ ହୃଦ କଣ ଉଦ୍‌ଭୁ ତରପର ପଞ୍ଚୁଗାରକୁ ଛଳ ଶ୍ୱେତ ଦ୍ୱାଧ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁ ଅଛନ୍ତି । ବଚାହାର ନହୋଇବରେ ମିତ୍ରମାନଙ୍କୁ ତାହାଠାରୁ ଦେଇ ହୃଦ ଦ୍ୱାର ଅମନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତି ; ନବକିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଠାରେ ଚନ୍ଦ୍ରଗଣ ଥିବାରୁ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରମିତ୍ର ହେଲେ, ଶୂନ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରବାଣ ହୃଦ, ଜଳରେ ଥିବା ବାହିଁଣ ପାଠ ତାହାର ହେତୁ, ଏମାନେ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଗଲେ କି ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ସମ୍ଭାଦି ଥିଲେ ଭୂମି ପୁର ମାନେ
ଶମ୍ଭା ସମ୍ପକଲେ ବସୁଧା ମାନେସେ
କିମ୍ଭା ଥିବା ଭାବିବାଣେ ଯେ ।
ଗୁମ୍ଫାରେ ଲୁଚିଲେ -ଦୋଷୀପରି ପରା
ଏମନ୍ତ ମନଙ୍କୁ ଅଣେସେ । ୭ ।
ବାଣ ଗଣ ଅପରାଧ ଉପରେ
ପ୍ରାଣ ଦଣ୍ଡ ପକାଇଲେ କୋପରେ ।
*ଦ୍ୱିଜରାଜ ଖର ବକ୍ରମ ଧରା
ରାଜ ସମାଜେ ବିଜେ କରି ହରାସେ
ଅଜ ହୃଏ ପରିଚିତଯେ ।
ସାଜ ସଜ୍ଜାରେ ଉଲ୍ଲସି ଉଠେ ମନ୍ତ୍ରା
ସାକ୍ଷୀ ରହୁ ଅଛୁ ଚନ୍ଦ୍ରଯେ । ୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

† ଦ୍ରୁତମୁପ ଯ୍ରାଶ୍ୱତଂ କରେଣ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଦ୍ରୁତାନାମପି ! ବାହୁ ଦଣ୍ଡଃ ।
ଅନାଲିଙ୍ଗଂ ନୃପବରଂ କରେଭଣାଃ ? ସନାଦ ମାରାଦଯ୍ନାପି ପଣ୍ଡିତ ।

---

*ଚୋରବାଜି-ପ୍ରଥମରେ "ଚ"ଶବ୍ଦର ପଞ୍ଚ ବକ୍ତୃରେ ପ୍ରଚାର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରେଲ ଏଣୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଉଅଛି ଯେ ଦ୍ୱିଜରାଜମାନଙ୍କଠାରେ ରାଜ ପଠାବାକୁ ସେବକାଦ୍ୟେଲେ, ଖଡ୍ଗଶୂଳଦ୍ୱାର ମିଶ୍ରଲହେବ, ବାଣ ମାନେ ଚୋରୀହେଲେ ଚତୁରସାକ୍ଷୀହେବ, ଏହାଠାରୁ ପ୍ରମାଣ ନେଇ ବାଣ ଅପରାଧ ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ "ଫାଶି" ହୁକୁମ ଦେବାରୁ ସେମାନେ ଭୟରେ ପଳାଇ ଚନ୍ଦ୍ର କନ୍ଦରକୁ ଭୟରେ ପଳାଇଲେତ ? । ଚୋରିମାନେ ସବୁବେଳେ ପାଠ ଧାଠ କରନ୍ତି ଏବଂ କଳ ବେଣୁ ସଙ୍ଗତଂ, ଚୋରବାଜକୁ ବାଣାକାରମାନେ ରାହୁ ବାଣ କହନ୍ତି । ୦ ।

† ଅନ୍ଧ୍ରକାର ଗୋପ "ଚାନ୍ଦମଣ୍ଡଳ" ପ୍ରଥମେ ଲଗାଇ ବେଳେ ଶବ୍ଦର ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଯାଏ ଶୂନ୍ୟରେ ଶବ୍ଦରେ ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖାଇ ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଅପ୍ରତିଭ କରିଥାଏ, ଏହାବୃକ୍ଷ;

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଅସ୍ପୃଷ୍ଟାନ ନୂଅ ସୂଅଶିଷରେ
ଅସ୍ପୃଷ୍ଟାନ ଖେଳାନ୍ତୁ ଅକାଶରେ ।
ଘଠାଉଣ ଧରା ଅମର ପନ୍ତ୍ର
ଖ ଗୋଲକୁ ତାରକିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ।
ଶବଦରେ ଜବେଯାଇ ଯେ ।
ପୀତ-ଅରୁଣ-ହରିତ ବର୍ଣ୍ଣଧରି
ଅକାଶ ଦେଶ ଶୋଭାଇ ଯେ । ୯ ।

* ନବଘନାନାଂ ମଧ୍ୟେ ! ବେଣ୍ ସଙ୍ଗତା ଭଙ୍ଗକୈଃ ବର୍ତ୍ତିତଃ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣା ।
ଧୃପତେ ଦେବ ଦେବ ପାଣ୍ଡବେ ବଗଜତେ ଜେଉ କରାରବା ବନ୍ଧ । ୧୦

ଭଲ ଭଲ ତାକୁ ଗୋଟିକି ଗୋଟି
ଜଳନ୍ତି ପର ହୋଇ କୋଟି କୋଟି ।
ଲିଳିତ ବକ୍ରମ ଧରି ଅକାଶେ
ଜଳ ଧାପାବଳ ଭେଦ ବିକାଶେ ଯେ
କଳ ସକଳ ଭୂଷଣ ଯେ,
ଝଲ ମୃଦଙ୍ଗଲେ-ଶୋଷି ଦଗି ବଲେ
ବଲେ ଜାଭ କରେଷଣ ଯେ । ୧୦ ।

ଅଯେ ! ଖଧୃପ ବର୍ଣ୍ଣଂବଦାସି କଥଂ ପ୍ରଶ୍ୟତାବଦଣ୍ଠାରେହ୍ରଣଃସଖି

ଯୁଗ୍ମକଶ୍ଳୋକଃ ।

ଚନ୍ଦ୍ରନ୍ତ ନ୍ରଟ୍ଟୈଃ ଶ୍ରବସଂ ଜଗୀଶ୍ୱର ବୃନ୍ଦନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରେ ଏବତେ ନିଃଶବଳମ୍,
ସଜ୍ଜଲ ଗଦ୍ଧ୍ଵ ଦ୍ରୁସବତ୍ର ଗୃମରେ ର୍ଧିନ୍ଦାକ ଚୂଷାବର ଶୋର ପ୍ରେତଂ । ୧୪ ।

* ଲଳିତ ବକ୍ରମ ଧରା ଅକାଶେ ଷନ୍ଦ୍ରାକର ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜା ପ୍ରାତଃ ବର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତୁ ଶ୍ରୀ ଅର୍ଦ୍ଧତ୍ରାଣ ଦେବ ଅଟନ୍ତି । ଏହାଙ୍କର ପିତା ବେଳୁତେ ବଠର ମୃତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଏଣୁ ତାଙ୍କ ନାମ ସ୍ଥାନେ ଏହାଙ୍କ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଅଛି, କାରଣ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଜାଣ ପୁଅଙ୍କୁ ଶାସନା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ବଟେନ ତ୍ରୈ ଘନ ରତ୍ନ ସାଗରୈ-ର୍ମଣେନ ମାର୍ଗଂ ରଚୟ ଞ୍ଚିଷ୍ଟବାଣଂ ।
ତଣଂ ପଞ୍ଚାନନୈର୍ବନବୈରଚନେ ? ପ୍ରଶାନ୍ତ ସନ୍ତ୍ରନ୍ତ ମଣ୍ଡୁଳାସ୍ଥୁ । ୧୪ ।

——୨୦୨——

ବାଛି-ଛନ୍ଦମ ଗଢରେ ଅଗରୁ
ସ୍ରଜିଲ ବଦ୍ଧମ ସ୍ରଜ ମାର୍ଗରେ ।
ଘୀମନ୍ତ ହେମ ଉଷ୍ଣିଷ ଶୋଭିତ
ସାମନ୍ତ ବଳ ମଣ୍ଡଳେ ଶୋଭିତସେ
ଏମନ୍ତ ଅସର ମନେ ଯେ
ଅନ୍ତରରେ ସପ୍ତ ସାଗର ବିଜୟୀ
ବାଙ୍କ ବଣ ନୋହେ ଅନେଯେ । ୧୧ ।

ଅଯ୍ୟେ ? ଯଦର୍ଥ ମିୟଂ ଯତ୍ର ସାମ୍ପ୍ରତ ମାନବ-ନଦ-ପରିପ୍ଳୁତା, ଯଦର୍ଥ ମୟଂ ଜନସମାଗମଃ, ସ୍ତମେବାଗ୍ରେ କର ସ୍ରଜ-ବିରାଜମାନଂ ପଶ୍ୟତ ।

ଯୁଗ୍ମକ-ଶ୍ଳୋକଃ ।

* କାଞ୍ଚନାସନ ମୂଲଂ କରୋତି ଯଃ ପୁଷ୍ପବାଣ ଛବି ସଂଶ୍ରେଣି ଭବ ।
ବାରଣେ ପର ଘୁହ୍ନାରଶୋଭିତଃ ସାର ଗୃମରଜ-ବାଦ ବିଜିତଃ । ୧୬ ।
ତଂ ବରଂ ନବକିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରମା-ନ୍ଦ୍ରସାକୃତିନୂତାରବର୍ଣ୍ଣନଂ ।
ଅର୍ଥ ସିଦ୍ଧିମିବ ଚେତସୋଃତୁଳା-ନନ୍ଦି ସାଦର ମସ୍ୟ ! କୋଶଳଭୂଭ । ୧୭ ।

———

* ଏହି ଶ୍ଳୋକ ଯୁଗ୍ମକରେ ଉପସ୍ଥିତ ସଭାରର ପ୍ରଧାନ ନେତା ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ନବକିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହଙ୍କୁ ହାତୀ ଉପରେ ଦେଖି ଲୋକେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଅଛନ୍ତି । କେଶରି-କିଶୋର, ଏହାକୁ ଶ୍ଳେଷ କଲେ; କିଶୋର କେଶରି ଅର୍ଥାତ୍ କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ହେଲା, ସେ କରି ଉପରେ ଥିବା ହେତୁ "ସିଂହାରୂଢ ହାତୀ" ଉପରେ ବର୍ଣ୍ଣନ କରୁଅଛନ୍ତି । ହାତୀମାନଙ୍କ ଗଣ୍ଡ ଦେଶରେ ଓ କୁମ୍ଭ ଦେଶରେ ମଣିରତ୍ନ ଲେଖାହୋଇ ଥାଏ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଯାହାଙ୍କ ଯାନ୍ଦ୍ରା ଉପରେ ବସି ,
ଯାହାଙ୍କର ପେଣ୍ଡ୍ର ଶିଖେଙ୍କ ! ଶାଶୀ ।
ଯାହାଙ୍କ ନିକଟେ ବଲ୍ଲେଙ୍କ ଜନେ
ଯାହାଙ୍କ ତରକଣା କରନ୍ତି ମନେ ଯେ
ପାହେଁ ସୂକ୍ଷ୍ମଭବର ଯେ ।

ଲୁଣ୍ଠରେ ଶଶି-ଷ୍ଟିକ୍ତି ଧର ହର,
ରଞ୍ଜି କଲେ ଏନଗର ଯେ । ୧୬ ।
ମକରି ମଣ୍ଡିତ ବର ଉପରେ,
କରି ନନ୍ଦାବେଷ ହର ଅଜରେ,
ଧରି ପରିକ୍ରମ ସଙ୍ଗୀ ସଙ୍ଗରେ,
ପରଶ୍ରମ୍ପୃ କାଲେ ପାଇ ରଙ୍ଗରେ ଯେ,
ଭରକ ହୁଏ ଏମନ୍ତ ଯେ,
କର ପରେ ହର, ହରରେ କେଶବ
କଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ଅଗନ୍ତ ଯେ ! ୧୭ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

୧ ଚକ୍ରାଙ୍କିତଂ ବନାନ୍ତ କଲ୍ପମାଃ
ଯାନବେଦପଦ [illegible] ।
ବାମଦେବ ବନ୍ଧୁ [illegible]
[illegible] । ୧୮ ।

୧- ବାମଦେବଙ୍କ ଦେଶସ୍ଥ [illegible], [illegible]
ଶ୍ରୀ [illegible] ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

୨ ଷାମ ଦାନ ଗୁଣ ଭେଦ ସୁନ୍ଦରଃ
ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ଉପାଧି ମନ୍ଦରଃ ।
ହେମ ସଂସ୍ମରଣତୋ ନବୀନତାଂ
ପ୍ରେମ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇବ ଧାମ ହ୍ରଗତଃ । ୧୯ ।

୩ ଭୂରିଲ ଦପ୍ପ ଲପନ୍ ମଣି ପ୍ରଭ୍ଲ
ମନ୍ତ୍ରୋଲେଷ ପତ୍ରୋଣାଭରଣ୍ଡିକଃ
ଖଣ୍ଡ ଚନ୍ଦ୍ର ଫଲକଃ ପୁରୋହିତ
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶକ୍ତି ମତ ବେଦ ପଣ୍ଡିତ । ୨୦ ।

୪ ମାନ୍ୟ ରଣ୍ଧ ନବତୋ ନୃପେନ୍ଦ୍ର ଷଃ
ମନ୍ୟତେ ବଦ୍ଧ ବାକ୍ ପର୍ଶ୍ୱତୁ ।
ଦର୍ଶିତେଽପି ଦନ୍ତ ନୃପତେ।
ବୀକ୍ଷଣଂ ସଖି ! ନପୂର୍ବ୍ୟତା ମସ୍ତୁ ! । ୨୧ ।

ଏବଂ କ୍ରମେଣ ବଦନ୍ତ ନାମାନୋ ଭନ୍ତ୍ରବଂଶଜାଃ କତ ସମ୍ପର୍କେଣାଲଂକୁର୍ବନ୍ତ୍ର, କରି-ତୁରଙ୍ଗମ-ନରଯାନାଦିକଂ ପଶ୍ୟନ୍ତ୍ୟପ୍ରେ ଭବତ୍ୟଃ ? । ୦ । ଅପେତ ଦ୍ୱିସଂଖ୍ୟ ଶୋଭଦେଷୀ ବନ୍ଧୁରଭ ଦଳଦ୍ୱୟେ ସାମ୍ପ୍ରତମତୋ ବିଦ୍ଧାପ୍ୟେତୋ ନଯ୍ୟନ ଫେପାଡିତ-ଚକ୍ରାର ଯୁଗଳଂ ବିବଧ ଶୋଭା ସଂଭାରେଣୈତସ୍ତୁତ ପ୍ରଚକ୍ରଭ୍ରାନ୍ତକଂ, ବହୁ ବାଦ୍ୟ-ନର-କରି-ବାଜି-ନିକରସଂକୁଳେ, ମାର୍ଗେ ବଭଣାମଭ ସନ୍ନାପ୍ନୃଗତସ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଖଡ୍ଗପୁଲସ୍ୟ ଭୂପତେ ର୍ଲେନ ଦଥର୍ ॥

୨- ରାଜା ନୃଚୋହିନୋ ମନ୍ତ୍ରୀ, ବର୍ତ୍ତନା ଦେବ୍ୟ ଫାଗାନ୍ ‹ଶ୍ଳୋକରେ କାର୍ଯ୍ୟାଧ ହୃଦାଲ ସୂତ୍ରରୈନ୍ୟେତ୍ରେଯ ବାବୁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ନନ୍ଦ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ।

୩- ଶନ୍ତ୍ରୁପାଶ୍ୱ ଦୂଲପୁରୋହିତ ଶ୍ରୀ ଚଃ କୃଷ୍ଣ ରାଧୁ ଗୁରୁ ମହାପାତ୍ର ଶର୍ମା ।

୪- ବାକ୍ ପଟୁ-ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଣ୍ଡିତମାନେ । ୦ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଶ୍ଲୋକାଃ ।

ଅନେକ ନୃପାନାଂ ଗର୍ବ ଚର୍ଚ୍ଚରୋ
ଛଳଚ୍ଛୂର୍ଣ୍ଣିତ ଦେବାଧିକ ଶତ୍ରୁଃ ।
ବସୁନ୍ଧରାବପ୍ରମାଦରା ଯଥା
ଜୟତୈତ ମାର୍ଗଂ ଖଣ୍ଡପାଳ ଭୂପତିଃ ।
ଚଳଚ୍ଚମୂନାଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନୋଦ୍ ଭବ ପ୍ରଭ-
ଜଳ ପ୍ରବାହୋ ଦୁସ୍ତରଙ୍ଗାଂଶୁକଃ ।
ଦଧୁଂ ପିପାସାକୁଳ ଭୃଙ୍ଗକୋ ଯଥା
ଜୟତୈତ ମାର୍ଗଂ ଖଣ୍ଡପାଳ ଭୂପତିଃ । ୧୩ ।
ଶରତ୍ପ୍ରଥାବାସ୍ତ ପ୍ରସନ୍ନାମ୍ବରଂ
ପ୍ରୋଲ୍ଲାନଥାପାମ୍ବୁକୋଦ୍ଧାରସାତ୍ ।
ଧନାମିକା ଯୋତ୍ସ୍ନା ଚନ୍ଦ୍ରଂ ମୂଢା
ଜୟତୈତ ମାର୍ଗଂ ଖଣ୍ଡପାଳ ଭୂପତିଃ । ୧୪ ।
ବିଳାସିନୀ ପୃଷ୍ଠ ମୃଦଙ୍ଗ ମଣ୍ଡତୋ
ଚଳଦ୍ ମୃଦଙ୍ଗୀତ ଦୂରାତ୍ର ମାନସଃ ।
ହୃଦାରଥୀ ରଜ୍ଜରମ୍ଯଂ ହସନ୍ତିବା
ଜୟତୈତ ମାର୍ଗଂ ଖଣ୍ଡପାଳ ଭୂପତିଃ । ୧୫ ।

ରାଗ—ରାମକେରି ।

୧ଅର୍ଦ୍ଧେ ଅସେ ଅର୍ଦ୍ଧେ ଜନତା ସିନ୍ଧୁ ସମ ଏ ଦେଶେ
ଅକ୍ରମ ତରଙ୍ଗେ ଅକ୍ରମି ଯିବ ପଶ୍ଚ ଏଦେଶେ ୧ ।
କିଶୋର କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରମା, ମୁଖଚନ୍ଦ୍ର, ଲକ୍ଷରେ ।
ସୁରଙ୍ଗ ତରଙ୍ଗେ ଅସଇ ଯେନ ଯିବ ବକ୍ଷରେ । ୨ ।
ଉଲ୍ଲୋଳ-ଅନନ୍ଦ-କଲ୍ଲୋଳେ, ଭାଷି ଯିବାକେ ଭାସି ।

---

୧ ଯେବେ ପୁଷ୍ୟ ଗଲେ ପ୍ରଥମରେ ଧମନ୍ତୁ ସ୍ନାନ କରି; ତାପରେ ନରେନ୍ଦ୍ରରେ ସ୍ନାନ କରନ୍ତି, ଏଠାରେ ଜନ ସମୁଦ୍ର, ଦର୍ଶକ, ଦର୍ଶକ, ବରେଣ୍ଯ 'ରାଜା' ନରେନ୍ଦ୍ର, ଏତ୍ରପାଳୀ ମୁଦ୍ରା । ୨ । ରେଖକମାନେ ଜାଣନ୍ତି । ୦ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ବୁଡ଼ିବା ନାହିଁ ବେ ପଡ଼ିବା ପ୍ରେମ ବାଲିରେ ଆସି । ୩ ।
ଛଳରେ ବୋଲେକେ କଳନା-ଞ୍ଜନ ଜଳର ନାହିଁ ।
ଲବଣେଙ୍କ ମୁଞ୍ଜଶ୍ରବଣ, ପୁନ ପିବଛ ଭାଇ ? । ୪ ।
ତାର ସ୍ୱରେ ବୋଇଲେ ଅରକ କରଶାଖା ଦେଖାଇ ।
ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରିୟ ଏ ନରେନ୍ଦ୍ର-ପ୍ରେମ ବୁଡ ବା ଯାଇ । ୫ ।
ଅଡ଼ାହୂଅ ଅଡ଼ମ୍ବରକୁ ଖଡ଼ ଖଡ଼ କେଉଁସେ ।
ବଡ଼ଦୋଷି ବଡ ଢାଠର ମାଡ଼ ଦେଖ ଏ ପାଶେ ।
କରଜୀ ପତ୍ରାସ୍ପ ଗରଜ କାନ୍ଦୁ ଅଛୁ ନ ଦୃଢ଼େ ।
ଖରିକକୁ ବୋଲି ତରଙ୍ଗ ପିଠୁ ଅଛନ୍ତି ମୂଢ଼େ । ୬ ।
ବନ୍ଦୋକ ବରଧ ଅନେକ ମୀତ ନୋକଙ୍କ କରେ ।
ବଚିତ ପୀଡରେ ହରତ-ବଧ୍ୟାପି, ଶୋଭା କରେ । ୮ ।
ଅଭ୍ର ଘାଟେ ଶୁଭ୍ର ବନ୍ଦୋକ ଭ୍ରମନ୍ତି ଅଛି ଜାତ ।
ଭ୍ରମରଁ କି । ଯତ୍ର ଅନ୍ତରେ ଅଳ ତାରକା ଜାତ । ୯ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଅନେକ ପାନେକ [illegible] ଧରା [illegible] ଦୋ [illegible] ନଷାଣ ମୂନ୍ଦତଂ ।
ନବେନ ବାଲାନ୍ତ [illegible] ବାରିଦଂ ବଢ଼ିବୃନ୍ଦଂ ଯବନୋ ନଗ୍ନିଷ୍ୟତାଂ । ୨୬ ।

ନଷାଣ ବ[illegible]ନ୍ତି ବିଷାଣ ଶୋଭି କରି ଉପରେ ।
ସନ୍ଲୋମ ନ[illegible]ନ ମୁସଲମାନ ଅଛ ଦର୍ପରେ । ୧୦ ।
ବାଜ ତୋପବାଜ ବାଜିଙ୍କ ଶ୍ରବଣରେ ଧାରାରେ ।
ଉଦ୍ଭନ୍ନ ନ୍ଦୋଚଣ ଉଛନ୍ତି କରହିବା ଧରାରେ । ୧୧ ।
ପୀତାକାର ନବ ପତାକା ଯରି ଡ଼ିଭସ୍ପୃ ପାଶେ ।
ବିରାଜନ୍ତି ରାଜ ମାର୍ଗରେ ଜନେ ଗୃହେଁ ଆକାଶେ । ୧୨ ।
ଚକ୍ଷୁ ମରି ଶୂନ୍ୟ ଚକ୍ରରେ ଶୂନ୍ୟ ଚକ୍ରକୁ ଦେଖ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ହା ! ବୋଲି ପଳାଏ ହାବଳ ନବେହୋଇ, ଛରେଖ ୧୩
ତାମରସ ଛତ୍ର ଶ୍ରୀମଣ୍ଡଳେ ଧରି ଅମ୍ବର,
ଦଶି ତଲେଣି ଜଣି ଉମ୍ମଣ ମୁଖ ଦେଖି ଅମର ।୧୪ ।
ମଙ୍ଗଳ ଗାବନ୍ତି ପିଙ୍ଗଳ ଝୀନ-ବନ୍ଧୁନା ବାର-
ବାମା ସା ର ଗା ମା ଭେଦରେ ମୋହନ୍ତ ଅନ୍ତନ୍ତ ବାର । ୧୫
ମେଳ ହୋଇ ଦୁଇ ବଳର ମୃଦ-ନଦ ବଢ଼ନ୍ତି ।
ପଥ ବରଣଙ୍କୁ ଏଥର ଅସ ଡ଼ାକ ପଢ଼ନ୍ତି । ୧୬ ।
ଯାନର୍ ଉଭୁର ଅନନ୍ଦେ ବର ଅଦ୍ଧ ଥବର ।
ଉଭା ହେଉଁ କ୍ଷୋଭାଦଶଇ ବସୁଧା କଲେବର । ୧୭ ।
ଉଦ୍ୟୋଯାଉ ମାଳ ପୁରୋଧା ଅରମ୍ଭିଲେ ବଧିକି ।
ଦେଖିବା ଶୋଭାକୁ ଲେଖିବା ନୋହେ ବୁଦ୍ଧି ବୃଦ୍ଧିକି । ୧୮
ବର କର-ଶାଖା-ବରନ୍ତ୍ର ଧର ପ୍ରମୁଦ ମତ ।
ଜୟ ରବ ସଙ୍ଗେ ବଜାଯ୍ନ କଲେ ସଦିଭ କଢ । ୧୯ ।

——•※•——

ଅଥ ବିବିଧ ଦର୍ପଣାଙ୍କିତ ଗବାକ୍ଷେ, ଶ୍ରୀଶ୍-ଚନ୍ଦ୍ରାତପାଚ୍ଛାଦିତ କଳେବରେ, ବିଲସତ୍-ଶୁକ-ପିକ-ଶିଖଣ୍ଡି—ମନୋହରେ, ସୁଧା ଧବଳ-ଭିତ୍ତି-ନହିତାନେକ ଚିତ୍ର-ପ୍ରତିମା କୁଳେ, କର ଉଦ-କନକ-ରଜ ତାର କୃତ କାଷ୍ଠମୟ୍ୟାସନ ବହୁଳେ ଶ୍ରୀର୍ ଚିତ୍ର କମ୍ବଳାସ୍ତରଣ-ଚମ୍ପାକ୍ଷିକାରେ, ସାମନ୍ତା ମାତ୍ୟାଧ୍ୟାସିତେ, ଶ୍ରୀନ୍ଲେକ ଲୋକ ପୂର୍ଣ୍ଣେ, ସଦ୍ମନ, କହିର୍ କାଳ ମାଳ.ପ୍ରେରିତ ବାଦ୍ୟାନନ୍ତରଂ ଖଡ଼ଗ୍ଧୂଳି-କପଟ-ନାକ

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ନାମ୍ଯୁକ-ଦର୍ଶିତ ପଥେନ ଶ୍ରୀମତା ନବକିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଜଗଦେବ ବର୍ମ୍ମଣା ସ୍ୱପୁତ୍ରବୟସା ଗଢକୃଷ୍ଣରାୟ-ଗୁରୁ ମହାପାତ୍ରେଣ ସହ ପରଣପ୍ପୁ ମଣ୍ଡପମଲଙ୍କୃତଂ । ୦ ।

ସ୍ୱଗ-ବଲ୍ଲହିଂଷ କେଦାର ।

ଲୁଣ୍ଡ ସ୍ପଣ୍ଡଳ ଯେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ରହୁ ।
ମଣ୍ଡପ ଶୋଭାକୁ ସଙ୍ଗାତ କରଇ ଯେ ॥
ଖଣ୍ଡ ସୁଧାଂଶୁ ଆଚ୍ଛଦର ସଯୋଗେ ।
ମଣ୍ଡଣି ହୋଇ ଅନାଲିଛୁ ସଯୋଗେ ଯେ । ୧ ।
ଅମ୍ବପର୍ଣ୍ଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣି ଶ୍ୟାମୁଅସ୍ୱାତ-ଦ୍ରୁମ,-
ନିର୍ମିତ ଲୁମ୍ବ ରହିଣ ଯାଉ ଯେ ।
ଅମ୍ବରେ ପୁଉ ଯୋଗ ହୋଇ ଶ୍ରୀଫଳ ।
ଖମ୍ବ ମୂଳକୁ କରିଅଛୁ ସୁଢ଼ଳ ଯେ । ୨ ।
ରମ୍ଭା ପାଦପବୃନ୍ଦ ହୋଇ ଅଗଣା ।
ସମ୍ଭାଇ ଅଛୁ ଯେତେ ବେଦୀ ଅଗଣା ଯେ ।
ସମ୍ଭାର ଦେଖି ଦେଖି ଶୋଭାର ମନ,
ଲୁମ୍ଭାର ଚକପର ଲରେ ଭ୍ରମଣ ଯେ । ୩ ।
ବାର ବଲାସିନୀଙ୍କ ବଦନ ଧାରା,—
ବାର ଉତ୍କଳ ଜାତ ବର୍ଣ୍ଣି ତାରା ଯେ ।
ତାରା ପ୍ରବାସୁ ଚନ୍ଦ୍ର କିଶୋରେ ଅଛି ।
ସରାଗେ ବେଢ଼ିଗଲେ କିବା ମନାସି ଯେ । ୩ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

୧-ବୈଦିକ ତେଜୋ ଦୃପ୍ତ ବିପ୍ର ଭୂପତି ।
ବିନମି ବେଦୀ ମଣ୍ଡଳରେ ଝିଟିଲ ଯେ ।
ବେଦ ବିହିତ ବିଶ୍ୱ ଅଭିନ ଧର୍ମ ।
କର୍ମ ପ୍ରତତି ଅନୁଶାସନ କରି ଯେ । ୫ ।
ବରୁଣ ସ୍ୱସ୍ତି ପୁଣ୍ୟ ସଙ୍କଳ୍ପ ସହ,
ମନ୍ତ୍ରା ବାକ୍ୟେ ହୁମ୍ମୁମ ଦେଲେ ଦୁଃସହ ଯେ ।
ନବ୍ୟ ଗବ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ କୁଳାଷ୍ଟ ପରିରେ ।
ହବ୍ୟବାହଙ୍କୁ ଦେଇ ତୋଷିଲେ ଧୀରେଯେ । ୬ ।
ଦକ୍ଷିଣ ଅବର୍ତ୍ତରେ ହବି ଭକ୍ଷଣ ।
ଲକ୍ଷଣେ ଦେଖି ସାକ୍ଷୀ କଲେ ତକ୍ଷଣଯେ ।
ବୀକ୍ଷଣ ପ୍ରୋକ୍ଷଣାଦି ଜପୁମିଷରେ ।
କରି ପୂଜନେ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେଇ ମଣ୍ଡପରେ ଯେ । ୭ ।
ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ପ୍ରେମଦ୍ୱାର ଅଗାର ଗର୍ଭେ ।
ଲକ୍ଷି ଦମ୍ପତି କର ବନ୍ଦିଲେ ଦର୍ଭେ ଯେ ॥
ମମ ହୃଦସ୍ଥ ତବ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରି ।

---

୯ ଏଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମାନେ ବୈଦିକ ଧର୍ମ ସାଧନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଯୋଗ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଉଛି ଯେ ଦ୍ୱିଜମାନେ ରାଜା ପରି ତେଜସ୍ୱୀ ଓ "ଏକମେବ ଧର୍ମ" ବ୍ରହ୍ମମନ୍ତ୍ର କରତଳରେ ଅଗ୍ନିକୁ ଶୁଶ୍ରୂଷ କରିଥିଲେ ସାକ୍ଷୀକ ପର ମହାବାକ୍ୟରେ ହୁତ୍ମଦେଇ ତେଜସ୍ୱୀନ୍ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ସ୍ୱକୀୟ ଲକ୍ଷ ଦେବା ବାଘ ଗତୀବୀ ଜାଣନ୍ତି । ୦ ।

ଅଗ୍ନି ଦକ୍ଷିଣାବର୍ତ୍ତ ହୋଇ ହବି ଗ୍ରହଣ କରିବା ରାଜାଙ୍କଠାରେ ପ୍ରଧାନ ମୂଳକ ଅଟେ, ମିଥ ଏଠାରେ ଏହି ଅର୍ଥ, ସୂର୍ଯ୍ୟାର୍ଘ ଦଧିପୂର୍ବକରେ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଷମା ପ୍ରଭଏ ଷମା ମନେ ବସ୍ତୁରି ଯେ । ୮ ।
କନକ ଅଦ୍ରି ଷଷ୍ଠ ଅଂଶ ପାଇଣ ।
ପୁଣି-ଫେଇଲେ ମୁଦ-ହୁଦ ଦ୍ୱୋଇଣ ଯେ ॥
କଳ-ସାରସ ସଙ୍ଗେ ପଦ୍ମମନଙ୍କୁ ।
ବନ୍ଧିଲେ କି ଭୂପରେ ଚରଦନଙ୍କୁ ଯେ । ୯ ।
ଭୂପବେଷ୍ଟିଣ ସପ୍ତ ଭୂପ ଯୁବତୀ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଲ ସଙ୍ଗେ ସପତ ବତୀ ଯେ ।
ଧରି କପୋତ ଭ୍ରମେ ଅବନୀ ମୁଖେ ।
ନୀରାଜନ କରନ୍ତି ରାଜନ ମୁଖେ ଯେ । ୧୦ ।
ଗନ୍ଧିରବରେ ସମାପିଲେ ବିଧିକି ।
ଗନ୍ଧିରବର ଲେଖି ନୋହେ ଅଧିକ ଯେ ॥
ଅନ୍ତଦ୍ରାବଧାରଣ ଶାନ୍ତି କରଣ ।
ପରିଶେଷରେ କଲେ ଭୂପବରଗଣ ଯେ । ୧୧ ।

———※———

୮ । ଦୋଷିମାନଙ୍କୁ କାରାଗାରରେ ରକ୍ଷିବାପାଇଁ, ଏଠାରେ ନବଦାମ୍ପତି କରନ୍ତୁ ଧର୍ମରେ ବନ୍ଧନକର ପ୍ରଣସ୍ୱକାରବନ୍ଦୀ ଉପଦେଶ ଦେଲେ, 'ଦଣ୍ଡ ବାପକ୍ତି ଯାର ଥାଇ, ସେ ପୁଣି କ୍ଷମା ଅଟଇ " ଏ ବାକ୍ୟାନୁସାରେ " ମନ ବୃତଂଶେ ଚୃଦପୃଂଦୟନି" ଇତ୍ୟାଦ ପାଠକର ଶ୍ରୁଂଶ କରନ୍ତାଶରେ ପ୍ରୃ, ସ୍ୱକାକ୍ଷମାଦାନ କଲପର ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ସୁବର୍ଣ୍ଣଦାନକରି ସମାଦୃବକ ହାତଜୋ ପିଣ୍ଟାଇଲେ । ହାଟଗଣ୍ଡି ଚିଣ୍ଟିବାବେଳେ ଗୋ, ଭୂମି, କାଞ୍ଚନ ପ୍ରଭୃତିହିତ ନବରତ୍ନ, ଏବଂ ଷୋଡ଼ଶଶ୍ରେଣୀ ଦାନ କରନ୍ତି ।

ଦୃଷ୍ଟ୍ୱାଧାମ୍ନା ସ୍ୱମାତୁଃ ସବିଧଶୟନେଽସ୍ମିଂ ଶଠକଠ
* ପ୍ରଭିନ୍ନାଧର୍ବିନ୍ଦୁ ରୁଥ ନବକିଶୋରେନ୍ଦ୍ରମୂର୍ତେ ।
ପୃଷ୍ଟେଷ୍ୟାଃ ସଭାୟା ଷଠ ମଠେଠବାମନ୍ତି ଚରୂଧାଃ ?
ଯଥାସ୍ଥାନଂ ଯାଷ୍ଟେତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଶୋଦ୍ଧ ଇଠ । ୨୨ ।

ମାଘଶୁକ୍ଳତୃତୀୟାୟା ସନ୍ଧ ପଞ୍ଚଦଶାବ୍ଦେ ହବାଦବଧୌ ପ୍ରଭାତକେଦୃଶ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା ମୁଦ୍ରେଣ ସର୍ବେଷାଂ କାବ୍ୟକୃତ୍ୟ ମୁପବର୍ଣ୍ଣ୍ୟତେ । ୦ ।

ବର୍ଷ-ଆଷାଢ଼ଶୁକ୍ଳ ।

ବର୍ଷ ଶେଷଦେଶ ପୃଥିବକାଶେ,
ବିଜୁଳିବପୁ ବିକାଶିଲେ ଆକାଶେ,
ବର୍ଷ ଚତୁଷ୍ଟ ଶର ଭୁବନେ,
ବିରହୀ ଗଣ ଭ୍ରମିଲେ ମନେ,
ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରହରି,
ଉଦ୍ଭବନ୍ତି ରଙ୍କ ବାଳ ଅଧର । ୧ ।
ଉପରେ ଦେଖି ଧୂଲିର ରକ୍ତିମା,
ଦୀପଅଦର୍ଶିତ ମୁଖ କାଳିମା,

* ଏହି ଶ୍ଳୋକଦ୍ୱୟରେ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ପଣ୍ଡିତ ମିଶ୍ର ସଦ୍‌ଗୁରୁମହାଶୟ "ଦେବଜାଧ୍ରୁମସନ୍ଦ୍ରଭଜନଃ ଏବ ସୈଦୋକ୍ତମନ୍ତ୍ରାର୍ଥୀସ୍ତିଦପ୍ୟଃହନ୍ତୁ" ଦ୍ୱାରା ଗଣିତଦେଇ "ଯାତ୍ରୁଦେବଦଶାଃ ୟବେ" ନାମ ପାଠକଲେ ।

୧ । ଉତ୍ତରବନ୍ଧ, ମୂର୍ଦ୍ଧା, କଣ୍ଠ, ପଶ୍ଚିମ, ଏଠାରେ ସେହିରୂପ ଭାବ ଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରକାଶ, କାରଣ ସେ ସମୟରେ ବଢ଼ିଥିବା, ଶବ୍ଦରେ ପ୍ରିୟାକୁ ଦେଖନ୍ତେ ସମ୍ମୁଖରେ ଭଙ୍ଗୀ ବହୁଳକର, ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ।

ଅପଦସ୍ତ ପାଇ ହୋଇଲେ ଅନ,
ଏପରି ବିଧି ବିଧିର ଲକ୍ଷଣ,
ସମ୍ପଦର ପରି,
ବିପଦ ଚକ୍ର ଅକାରେ ବିହରି । ୨ ।
ଷାରସ ବିକାଶ ବିଲୋକି ଅଳ,
ସାରସ ଉରସ୍ ମନରେ କଳ,
କୁମୁଦ ଦାୟକ ବୋଲି ବିରାଗେ,
କୁମୁଦ କୁଳକୁ ହେଜନ୍ତି ଆଗେ,
ଗତଯଉବନ,
ଜଗତ ମୋହିନ୍ତି ଯଥା-ଦୁର୍ଜ୍ଜନ । ୩ ।
ଶମ୍ଭୁ ଶିରରେ ସେବକ ସକଳେ,
ଅମ୍ବୁ ଚଢ଼ାଇଲେ ମୁଖ ଚହଲେ,

---

୨ । ଏପଦରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପଦ୍ମିନୀପତି, ସିଂହମାନେ ମୃଗପତି, ଏଣୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ-ତେଜରେ ସେମାନେ ପରାସ୍ତ ହେବାରୁ ମୃଗ ବଳାଦିକରି ଅର୍ଥାତ ସିଂହମାନେ ଘରଗଲେ । ସିଂହଶ୍ରେଣୀର ନିକଟରେ ପଦ୍ମ ବିକଶିତ ହୋଇଥାଏ । ସୂତ୍ରଣା ଲଘୁ ବାଧ୍ୟ । ୦ ।

୩ । ଯେଉଁ ଭ୍ରମରମାନେ ପଦ୍ମବନର କୁମୁଦରେ କେଳିକରୁଥିଲେ ସେ-ମାନେ କାଳିଦାସ ଭ୍ରମରଗଣମାନଙ୍କରୁ ପ୍ରତ୍ୟାବିର୍ତ୍ତିନ ହେଲାପରି ପଡ଼ିରୁ ଥିଲେ ଏଣୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଥମ ରମଣୀର ପୂର୍ବ ଗତଣରୁ ବେଗବନ୍ତ ଯୌବନାନ୍ତ ଘଟରରୁ କମ୍ପା ବେଶ୍ୟାକୁ ଜାଣନ୍ତ ପରି ଅନୁମାନ କରଯାଏ । ବିଶେଷ ଏହିପରି ଏକମନ୍ଦରେ ପଡ଼ିନଥାଏ ମାତ୍ର ଧ୍ୟାନବନ୍ଦନରେ ଓ ପେଣବନ୍ଦରେ ଦେଖାଯିବାରୁ ଲେଖାହୋଇଅଛି, ଏହାମଧ୍ୟ କବି ସମୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ସ୍ୱୀକାର କରଯିବ । ୦ । -

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଅମ୍ବୁଜ ପ୍ରାଚୀ ବଙ୍ଗେ ବିକଶିତ,
ଯମୁନଦ ଉପ୍ରଥନ୍ତି ପ୍ରଗୀତ,
କମ୍ବୁ ରବ ଶୁଣି,
ସବୁ ଜାଗ୍ରତ କୁଳବଧୂଅଗ୍ରଣୀ । ୪ ।
* ଚକ୍ରେ ଜଟୁଢ଼ ବଚନ ବଶେ,
ଚକ୍ରେ ସଜାତ ହୁଏ ମାନସେ,
ଅରକ୍ତ ଅଣ୍ଡଜା ସ୍ୱତ ପ୍ରକାର,
ନାରକ ପିଉଜ ମୋହ ବିକାର,
ତୃଷା ସୁଦେଷ୍ଟାର,
ବିନାଶିବାକୁ ଭଷଜ ବାଦ୍ଧାର । ୫ ।

---

* ପୂର୍ବପାଠ ଚକ୍ରବର ପ୍ରସଙ୍ଗ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ ଘଟଣା ଜଣାପଡ଼ୁଛି, ଯଥା— ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାରଙ୍କ କଣେ ପ୍ରଧାନ ଚକ୍ର-ରକ୍ଷକ ହେଲେ ମୁକ୍ତିପ୍ରତାପିତ ପୃଥ୍ୱୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା ନିମିତ୍ତ ମୋହ ନିଶାକୁ ନାଶକରିବା ନିମିତ୍ତ ଉଦୟ ହେଲେକି ? ମୋହନିଶା ଚିକିତ୍ସା କରୁ କରମେ, ଏବଂ ତୃଷା ନାଶ ତପର ଚକ୍ର । ବୈଦ୍ୟ ପ୍ରଥମରେ ତୃଷା ଓ ମୁର୍ଚ୍ଛା ନିବାରନ୍ତି, ଏଠାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନଳିନ ରୂପକର ଦେଖାଇଲେ, ଦେଖ ସଦ୍ୟ ଉଠି ପ୍ରଭାକରନ୍ତି, ଉଦନ୍ତର ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଏହି ଅଦେଶ ଦେଲେକି ହେ ରୋଗୀମାନେ ସତ ଶୀଘ୍ର ସ୍ନାନ କର ଦେଖିବେ ଏ ରୋଗ କମିବନାହିଁ । ମୋହରୋଗର ପ୍ରଥମ ଚିକିତ୍ସା ସ୍ନାନକୋଳି ପ୍ରଧାନ ଚିକିତ୍ସକମାନେ ମତନ୍ତି । ମୋହରୋଗର ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତରେ ଅବଶ୍ୟ ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖାଯାଏ, ଏଠାରେ ନବ-ଦଶଶାରଙ୍କର ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଏ ବାଣରଙ୍କ ଉଦାଶ ଜାଣାଇଣ ଦେଖାଗଲା । ସକାଳ ହେବାମାତ୍ରେ ଦେଖ ଚକ୍ରମଣିଙ୍କି "ପ୍ରବୁଦ୍ଧମେଘ ନୃଣଜ୍ଵରଂ" ସ୍ମରଣକରି ଉଦ୍ଦିଳଲରାଇ ପୂଜାର୍ଥକ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ଶିବଙ୍କ, ଦର୍ଶନକରିଗଲେ । ମୋହଚିକିତ୍ସାରେ ପ୍ରଥମରେ ଉଭଳ ମାଉସ୍ତକର ଏବ ପାନ ଔଷଧ ଚକ୍ରାମଣି-

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

କର ମକର କରନ୍ତୁ ପ୍ରଧାଚି,
ରଚେନ୍ତି କଣ୍ଟିପ୍ପ ଦୋଷ ବିଗୃହ,
ନିଦାନ ପୂର୍ବ ରୂପ ପ୍ରାପ୍ତି ରୂପ,
ବିଧାନୁ ଜାଣିଲେ ପଣ୍ଡିତ ଲୋକ,
ହିତପ୍ରବଞ୍ଚର,
ଦୃଢ଼ଯୁକ୍ତ ଜ୍ଞାନ ବିନାଥଧର । ୬ ।
ତାରା ମଣ୍ଡଳ ବାଣରେ ଆକାଶ,
ହରିତ-ପୀତ-ରକ୍ତରେ ବିକାଶ,
ନରେଖିଥିଲା ଧରା ଅଚେତନ,
ସୁଖ ଦୁଃଖ ଜ୍ଞାନ ନଥିଲା ମନ,
ସୃଷ୍ଟିକ୍ରିୟା ଲାଗି,
ଇଚ୍ଛାରେ ଏବେ ଉଠିଲାଣି ଜାଗି । ୭ ।
ଚଳିଲ ମରଦାନ ଅନୁଧ୍ୟାନ,
ପାନରେ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି କଲା ଦାନ,
ଅନନ୍ତର ଜ୍ଞାନ ଅଦକରାନ୍ତ,
ଯୋଗେନ୍ଦ୍ରରସରେ ମନ ମନ୍ତ୍ରାର,
ଜିଷଣ୍ଣକୁଶଳ,
ବ୍ୟାଧି ବାଧାଧିନ କରେ ଦୁର୍ବଳ । ୮ ।
ବର ଉପକରଣ ଆଦ ଯେତେ,
ବଭଙ୍ଗ ନବକିଶୋର ଏଥିନ୍ତେ,
ଦଣ୍ଡାଇ ମାଜଣା ବାଜଣା ଯୋଗେ,

ନାଟକ ଔଷଧରେଣୁ ଢାଡରେ ମୂଳକରାଡ ରୋଗ ନିଳରେଖିଲେ ଯୋଗେ-ନ୍ଦ୍ରବସ ନାମକ ଔଷଧ ଦିଆଯାଏବୋଲି କବିରାଜମାନେ କହନ୍ତି ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେବ ଅବତନେ ବିଜୟେ ଯୋଗେ,
ସୁଧାଂଶୁ ବଦନ,
ଅଶନ ତେଜ ଅସନ ଅଧୀନ । ୯ ।
ବୀର ବିକ୍ରମ ତନୁଜଙ୍କ କର୍ମ୍ମ,
ବୀର ବଧ ସଖାରେ ଦେଲେ ଧର୍ମ୍ମ,
ବିରସ ବଦନ ନାହିଁ କାହାର,
ବିରସଦରେ କେନାହିଁ ବାହାର,
ବିତ୍ତଅନୁସାରେ,
ବିତରିଲେ ଧନ ଯଥା ଅଶାତର । ୧୦ ।
ଡଙ୍କା ଏକାଳେ ରାଜମାର୍ଗେ ଆସି,
ଡାକା କଲା ଦେଶ-ବିଦେଶ-ବାସି,
ଏକା ହୁଅ ସକଳେ ସଂସଦରେ,
ଚକାଇଛି ସେନାଯିବ ସାଦରେ ,
ଡଙ୍କାର ବ୍ୟଗ୍ରତା,
ଯନ୍ତ୍ରାମାତି ସବୁକଲା ଏକତା । ୧୧ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଶ୍ରୀପୁତ୍ରଂ ଷଣ୍ମାସ-ଭୂମି-ସମ୍ପଶୀ ଶୋକ-ପ୍ରବାହଂ ତଥା
ବଦନଚନ୍ଦ୍ରବିକାଶକଂ ବନସ୍ପତେ ପ୍ରେମାମୃତାଗାରେତଂ ।
ବେଶାଳଂକୃତ ବାଲକ ଗଜବଧୂ-ଦାମୋଦ୍ୱୀପିତାଃତଂ
ସମସ୍ତ ପଠବନ୍ତଂ ପ୍ରସୂନମାଲା ଶ୍ରୀଭୂପ ମୂର୍ଦ୍ଧୋପରାହ୍ନ । ୨୮ ।

ଅଥ ପଲ୍ଲବପଣ୍ଡିତ ମଣ୍ଡିତା ମତ ଏବାନ୍ତ ଷଣ୍ଡସ୍ତାଦୃଶାଂ ଖଣ୍ଡସ୍ଥାଲସ୍ଥାଖଣ୍ଡଳସ୍ୟ ଫଷଦମେକଂ ଜମେଣାନନାମ୍ନୁ କଣ-କେନାଙ୍ଗୀକୃତ୍ୟ, ସମାପ୍ୟତ ବୈବାହିକାଙ୍ଗକର୍ମାଣେ ମଙ୍ଗଳତା-ସ୍ତ୍ରବନାର୍ଦ୍ଧ୍ୱାଣଦେବତଃ ସମୁପଲଭ୍ୟ ଯଥେ ତଡୋପତାଢଂ ରୋହିଣୀସନାଥଚନ୍ଦ୍ରଇବ ଶ୍ରୀ ନବକିଶୋରଚନ୍ଦ୍ରଃ ସୋଽଯାନ୍ଦଂ ଜସ୍ବଜସ୍ଯୈଦ୍ବନ୍ଦ୍ଵଘୋଷଯୁତା, ବ୍ରଜସହବଦନପଙ୍କଜବ୍ରଜେନ ଦୈବ୍ୟସାମନ୍ତବ୍ରଜେନସହ ସ୍ବଦୁର୍ଗଂ ପ୍ରତ୍ୟାଚଷ୍ଟିତ୍ସ ।

ଅଥପଞ୍ଚକଢବାସରାଣ୍ୟତୀବାଦ୍ଭେଃ ପ୍ରକଶନ୍ତଂ ପ୍ରାପ୍ତ-ରାଜ୍ୟଶ୍ରିୟଂ ଦୁର୍ଗେ ଚନ୍ଦ୍ରମିବାଢପିପାସିତ ଚଞ୍ଚୁପାନଧୀପ୍ସ୍ନତଂ ମନୁଷୀସକ୍ଷଂ ଚକୋରାଣାମିବ ତଦ୍ଧନ୍ୟାନାଂ ଅଭିନନ୍ଦନଂ ।

ଅପିଚୈତୈର୍ଦ୍ଦୈକଶୋମିଳିତାଃ ଦେଶବଦେଶାମହିତାଗନ୍ତୁ-କାଃସର୍ବେ ହିନ୍ଦୋଳବସ୍ତୁଥାପ୍ୟ ସଂସଦଂ ସଂସ୍ଥାପ୍ୟ ମୁଦାମ୍ନ-ଯୌନମନ୍ତ୍ରି । ୦ । ୯ ।

ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଦ୍ଧିନା ।

ରାଗ- ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ ।

ଅହୋ କ ସୁଯୋଗେମନ୍ଦ ଅନନ୍ଦରେ
ବାହାରିଛୁ ଯଉ ଖୋଜୁ,
କାହାର ପ୍ରକୃତ ଲଜ୍ଜା ପଣ ଅଛୁ
ତାହାରେ ନୋହିବ ଲୋଜୁ । ୧
ବିତନ୍ତୁକି ତେଜ ପ୍ରକୃତ ସୁନ୍ଦରୀ
ସୁକୃତ ମାଗମା ଅଜ,
ଅକୃତ୍ରିମ ପ୍ରେମ ପଢ ପ୍ରଢ ଧରି

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ବିକାଶୁନ୍ତୁ ଶୋଭା ରାଜ । ୨ ।
ବତାସ ଯୋଗରେ ପତାକାର ପନ୍ତି
ହିଚାପ କରଇ ନାଶ,
ଶଙ୍କାନ୍ୱିଏ ମନେ ବଳାବଳ ଚିନ୍ତା
ଅକାଳେ ମଣ୍ଡେ ଆକାଶ । ୩ ।
କଲ ଧଉତର କଳସ ମୁଖରେ
ନାରିକେଳଫଳ ଦେଖି,
ମନୁଷ୍ୟ ହୁଅଇ ଅନିମେଷେ ରହି
କିଶୋରେ ଅନ୍ତ ନରେଖି । ୪ ।
ପଞ୍ଚବେଦ ପତ୍ର- ସରସି,, ଏପରି
ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ସାଜରେ,
ପରିଶ୍ରମ ଧାତା . କରିଥିବେ, ବୋଲି
ପରିଚଇ ଏ ଅଙ୍ଗରେ । ୫ ।
ଶ୍ରୀ ନବକିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର-ମର୍ଦ୍ଦରାଜ
ଜଗଦ୍ଦେବ ଦେବ ପତ୍ନୀ-
ଘରର ଚନ୍ଦ୍ରିକ ସଭା ଏଥି ବହି
ଭୂଲେକେ କରାନ୍ତି ଲୋଭ । ୬ ।
ମନ ମାନସରେ- ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସୁମନ
ଦୋଉପ୍ରେମ ମଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ
ଅନବରତରେ- ଜନଜସୁରଭ-
କଲ୍ଲୋଳେ ହୁଏ ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ । ୭ ।
ଅନେକ ପ୍ରକାର- କନକ ଅସନ

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ବନକ ଦଳତ ପରି

ମନେ କରେଦେଖି- ଜନତା ଅନେକ

ଉପସଖାଥିଲ ମୁଁ କଉ । ୮ ।

ଉଦ୍ଯୋଚର ଶ୍ରୀଘ- ଅନ୍ଲୋଚନାକରି

କାହ୍ନାଲୋଚନ ପାରବ

ବାମନ ହୋଇକେ- ମନ ବଳାଇଣି-

ବଧୂଙ୍କୁ ଧରିପାରିବ । ୯ ।

ଘୃଣ ପୋଦସାଗ- ଶୁକ୍ରଙ୍କୁ ପ୍ରଘାର

ବଜଇଛ ! ପକ୍ଷୀଜାଘ ।

କଦେଇଖିଲେ ମନ- ଥରେମାତ୍ର ଆଉ

ଘରେ ନହୁଅଇ ଯିବି । ୧୦ ।

ଝାଁଉ ଗଡିବଜ- ଗାଡିଯନ୍ତ୍ର ଧ୍ୱଂସେ

ବାହ୍ନର ପ୍ରେମ-ପମର

ଗୋଳା ଗୋଟି୨ ଝୁଲା ହୋଇକୋଟି-

ଜ୍ୱାଟେ ପୁରବେ ଧସ୍ତ । ୧୧ ।

ଦରପଟେଣ ରୁପ- ଅରପଣ ଦେଉ-

ଦରପଣକରେ ମଦନ ।

ଏକ ମୂର୍ତ୍ତି ହୁଇ- ଘୁଙ୍ଗଟଲା ବସ୍ତ୍ର

ଅକସ୍ମାତ ଏ ବଦନେ । ୧୨ ।

ବର ଖାରବେଶ- ଧର ପରବେଶ,

ବୀର ଗଣନବକିଶୋର ।

ଜନତା ଗୃହକ- ହୃଦଯୁ ଯୋଗଙ୍କ

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେଖି ସନ୍ତାପ ପାଶୋର । ୧୭ ।
କଷି ପାଉ ଶଢି-   ଯାମ ସଉଯୀ-
ଦଶାଉ ମଣ୍ଡଳ ଯଥା ।
ସମିତ୍ର ଯୁବତୀ-   ପଠପାଇ ଘଢ-
ଉତ୍ସବଲ ଦଏତଥା । ୧୮ ।
ଦ୍ୱିଜବାଳ ମାନେ-   କଳପଟ୍ଟଦେ-
ଢନେଇଣୁ କାନ୍ଧୀମୁଖେ ।
ପତ୍ରିତ ପତ୍ରଳ-   ପତ୍ରିଲେ ସମିତ୍ର
ଅଶାନ୍ତିତ ବାକ୍ୟମୁଖେ । ୧୯ ।
କାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ରଗାନ-   ବଲେକ ବାଳବେ
ତାଙ୍କର ସ୍ଥଳେ ଆସି ।
ନଭେଲ ଦେଲାଏ-   ପଞ୍ଚମ ବୃତ୍ତିକା-
ଭେଦରେ ଥିବେ ଅଭ୍ୟାସି । ୧୬ ।
ଅପର ଅମେଦେ-   ଉତର ଚନଢା-
ତଡ଼ିମୁଖ ସୀମାନାହିଁ ,
ଶତରଞ୍ଜନକା-   ଦ୍ରବ୍ର ସାଧକେ-
ବଡରତ୍ନ ଅଗେଥାଇ । ୧୭ ।
ସଳ ସୁମନସେ   ମେଞ୍ଚି କାଠ ଗ୍ଳାସେ
ଅଣ୍ଟିକି ଯତନ ଦଶେ ,
ବଜଦ୍ରୁତ ହେମ   କର ସ୍ତବଣରେ
ହୋଇଶୋଭେ ମଧଦଶେ । ୨୮ ।
ବାର ବାମାଙ୍କର-   ଭାବେତର ସ୍ୱର

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ବାରବାର ପ୍ରକଟନ୍ତି
ସାହସ ମୁଖର- ସାର ସଉରଭ
ଧାର୍ ଧାର ଚନ୍ଦ୍ରହନ୍ତି ।୧୯।
ସିତାର ତାରର. ଝାଉଡର ସ୍ୱର
ଜନତାର କର୍ଣ୍ଣ ଶୁଣି
ଛତର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଉତ୍ତର ନଦେଇ
ଗୀତରସ ହୁଏ ଗୁଣି ।୨୦।
ତୃପ୍ତ ପାନ୍ଥବାରେ- ଉଦ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଜନତା-
ଆଉ ନ ପାରନ୍ତି ଉଠି,
ବାଦ୍ୟାଙ୍କ ସଙ୍ଗୀତ- ତୁଙ୍ଗ ଲହରୀର-
ସଙ୍ଗେ ଅଭଲ ଲେଉଟି ।୨୧।
ହାର ମୋନମ୍ମ- ଜ୍ୟୁତେମ ବହାର-
କନ୍ଅଥିସେ ଯେତେବେଳେ ,
ବାଦ୍ୟାର କଟିଣ- ହାଭି ଉପନ୍ଥାର-
ଦେବା ମନହୁଏ ହେକେ ।୨୨।
ଆଭ୍ରିଦ୍ଧ ନିନଦ- ଗ୍ରାବ ଡରଲବ-
ଗ୍ରାମୋଫନ ରଜାପତି ,
ସମାଜରେ ଅଧି - ମେଜପରେ ବସି
ଅଛନ ପ୍ରଶ୍ୱର କରି ।୨୩।
ଜନତାର ମନ- ଗାନ ନଗଉରେ-
ଘନଘାବେ କଲ୍ପବନ୍ଧ ,
ଅଙ୍ଗେଅଙ୍ଗେ ରନ୍ଧି- ରଙ୍ଗ ଅନୁରାଗ-

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ହୃଦ୍ଭୂମରୁ ହେଲାବନ୍ଧ । ୨୪ ।
ଢଳ ଗୃଳକଣ୍ଠେ-   ଖଳପରି ହୋଇ-
ଅଳପକ ସମ୍ପୁଟେର ।
ବୈକଣ୍ଠ ବଚନ-   ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅନ-
ଭିବମାନ କାତକରେ । ୨୫ ।
ଗର୍ବ୍ବଜାଗା ହୃଅ-   ହେ ନବକିଶୋର-
ଢବପ୍ରେମ ବାଉଧାର୍ସ ।
ଢଣିବା ଅଣିମା-   ଲଭି ଢଣି ହେଲା
ଅଙ୍କ୍ରେ ହିନ୍ଦୋଳ ଧରା । ୨୬ ।

—※※—

ଅଥାଧିଗତସକଳ ରାଜ୍ୟଶାସନା ଭାରସ୍ୟ ଭୂପତେଃ ରାଜ୍ୟାଭିଷେକ ସମ୍ବନ୍ଧିନ୍ୟାଂ ସଂସଦ ସ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚକ୍ରନ୍ଧୂପ-ଦାରେଣ ସହ ପ୍ରଜାନା ମିଦମଭିନନ୍ଦନଂ ।

ହସ୍ତାମ୍ବୁଜ୍ୟା କ୍ଷ୍ମୋନିଃ ସ୍ଫଟସ୍ଫୁଲ ଗୁଣାଧାର ମଣ୍ଡନା
ଭବନ୍ତଂ ଶ୍ରୀମନ୍ତଂ ନୃପ ! ନବକିଶୋରାନ୍ତମତସ୍ୱଃ ।
ବସ୍ୟଂନୋ ନାନାମୋଦ୍ୟିକ ମୁଚ୍ଚ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ମାଚନତସ୍ୱା
ମୁଦାଢ଼୍ୟାନ୍ତୋ ବେଦୋ କମପି ନହୁ ବକ୍ତୁଂ ପ୍ରଭବତ । ୨୯ ।
ନଚେଦ ସ୍ତ୍ରେ ବତ୍ରେ କଡପଦଦ ହ୍ୱନୋଲ ବନ୍ୟଥା
ଭୂତୋ ତାନନ୍ ! ଦଉ୍ଁ ପ୍ରବରତ ସୁତାନାଂ ଗଣଯଦ
ସ୍ପୃହାଣିମାଂ ମାତାଂ କଠଉଠ ଗଲେଚୋର୍ନ୍ତ କଭବଃ
" ପ୍ରଗାଢାନ୍ତ ର୍ତ୍ତ୍ୟା କରଣ ଭେଦୋପାନ୍ତହ୍ନ ମତଂ " । ୩୦ ।
ଉଠ-ବ୍ୟାଧେଃ ବାଧା ପତ୍ରଣ ବଚୌ ପଣ୍ଡିତଗଣକ୍
ପ୍ରଜାନାନ୍ଦୋକଂ କ୍ଷମଚିନବ୍ୟାନନ୍ଦ କନକଃ ।
ଧ୍ୱୈର୍ଯ୍ୟୈଃ ସନ୍ତାପାତୁଳ ମହତ୍ତ୍ୱଂ ଯେତରଣ୍ଡଂ
ନୃପାନେତୃଂ ରାଜନ୍ସଲସତ ହ୍ୱନୋଳ ବସୁଧା । ୩୧ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ରାଗ ।

ଅହ୍ଲାଦ ? ମୃଦଙ୍ଗ   ଢୋଲରେ ଏତାନ
ଦଶାମ୍ନାନ ମନୁଯାଏ ଭୂଇଁ ।
ପ୍ରେମଜଳ ଛଳ-   ନୟନ ଭ୍ରମର
ଅମଳହୋଇ ଯାଉଛି ଫୁଟି
ନବ କିଶୋର ହେ ! ପାଶୋର ନୁଅଇ ଚନ୍ଦ୍ରାଗୀତା
ଭକ୍ତି ଫୁଲହାର   ଦେଲୁଁ ଉପହାର
ଯେନାବ ଯେନାଲ୍ଲ ପରିପିତା । ୧ ।
ହେ ନବ ଦମ୍ପତି   ହିନ୍ଦୋଳ ସମ୍ପତ୍ତି
ସଜାଇଛୁଁ ଦିବ୍ୟ ଅର୍ଘ୍ୟଥାଳି
ପ୍ରଜା ପୁଞ୍ଜମିଳ   ସ୍ନେହ ସ୍ନେହ ଘାନ
ଭକ୍ତି ବର୍ତ୍ତି ଅଗେ ଦେଲୁଁ ଜାଳି
ନବକିଶୋର ହେ ! ଅନନ୍ତ ଅନ୍ତର ଚନ୍ଦନକୁ
ପ୍ରେମ ଫୁଲହାର   ଯେନ ଉପହାର
ବେନପାଲ ଚିର ନନ୍ଦନକୁ । ୨ ।
କୃତଜ୍ଞତା ଦୁର୍ବା-   ଦଳସଙ୍ଗେ ଶୋଭି
କନକ ବଦର ପତ୍ରମାନ ,
ଶାନ୍ତ ବତନରେ-   ମନ୍ତ୍ରୀ ଯତନରେ
ହୃଦ ସିଂହାସନ କଲୁଁ ଦାନ ,
ବଦ୍ରେକର ଅସି । ପୂଜିବୁଁ ବସି ହିନ୍ଦୋଳବାସୀ ।
ଗୌରବ ଅକ୍ଷତ,   ସ୍ନେହ ଧୂପପୂତ;
ଚଉ ନଇବେଦ୍ୟ ଯାଅଗ୍ରାସେ । ୩ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଧନରତ୍ନେ ଦାନ-   ଅମ୍ଭେ ପ୍ରଭଦନ-
ଭୂପ ! କଦେଇ ତୋଷିବୁ ମନ
ମାତ୍ର ଭୂମ୍ଭକ୍ତି-   ଦେବୀ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି,
ବସାଇବୁ ହୃଦସିଂହାସନ ,
ନବକିଶୋର ହେ ! ରାଜଭକ୍ତି ଏଜୀବ ଜୀବନୀ
ଧନ ଦାରାସୁତ-   ଜୀବନ ସହିତ
ରାଜପଦେ ଅମ୍ଭେ ଥାଉଁ ବିକା । ୪ ।
ରାଜା ଅମ୍ଭସ୍ୱର୍ଗ-   ରାଜା ଚତୁର୍ବର୍ଗ
ରାଜା ଗଙ୍ଗାଜଳ ସ୍ନାନଫଳ ।
ରାଜା ମାତାପିତା-   ରାଜା ଜ୍ଞାନଦାତା
ରାଜାବିନା ପ୍ରଜାକୁଳ ବଳ
ନବକିଶୋର ହେ ! ଶଶିବିନା ଯଥି ଅମ୍ବର ।
ପେଲ ସେହୁମୀତ-   ରାଜା କନାଶିତ
ସୁଖକୁମଣେ ଦୁଃଖ ମନ୍ଦର । ୫ ।
ପରଜାନ୍ତୁ ପର-   ପରତେ ନକର
କରଧରି ଜଣାଉଛୁଁ ମାତ୍ର ।
ଦେଖିହେଲେ ପୃଜା-   ହୃଟେ କାଳ ବସୁଧା
ନୋହିବକି ତୁମ୍ଭ କୃପାପାତ୍ର ।
ନବକିଶୋର ହେ ! ସହୁଅଛୁ ରହିଅଛୁଁ ଦୂରେ ।
ପଶୋଷିବୁଁ ଏବେ   ନେମ ଦୁଃଖ ତମଙ୍କୁ
ଦେଖି ଶାନ୍ତ ଅସ୍ଥା ମପୁଷ୍ୟମୁଖ । ୬ ।
ଅଭିରାମ ତନୁ   ଲଭିଲୁ ଯେବକୁ
ଅଭିମତପିବି ଭାଷମନେ

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଭିମାନମାନ- ଗମ୍ଭୀର ନଦରେ
ଭସାଇ ଦେଇଛୁଁ ଅଞ୍ଜଳେ
ନବକିଶୋର ହେ । ତୁମ୍ଭ ବାହାରେ କାହାରେ ଅଛୁ ।
ନୂପୁର ଶ୍ରୀପଦେ ଗୁଞ୍ଜାର କରନ୍ତେ
ପ୍ରସାରି ଧରିବ କି ଏ ବାହୁ । ୭ ।
ଶୁଭଙ୍କ ଦ୍ୱାସନେ ଉଦ୍ଭୃତ୍ୟ ବହୁଛି
ଅଭୟ ଅମ୍ଭଙ୍କୁ କରଦାନ
ଶିବ କାଳୀପଦେ- ହୁଦ ଦେଇ ମୁଦେ
ଏ ଚରଣଗୁଣ୍ଡୁଁ ପ୍ରଣାମାନ ।
ନବକିଶୋର ହେ । ତୁମ୍ଭ ପ୍ରେମ ଭାଗୀରଥୀ ଜଳେ
ପୁଣ ପ୍ରାଣ ଖୋଲେ- ନମନ୍ତି ବୁଁ ବଳେ
ଭଣ୍ଡୁଁ ନାମକୁ କୁତୁହଳେ । ୮ ।

—*—

ଆନନ୍ଦ ସଙ୍ଗୀତ ରାଗ—ଝୁଲା ।

ଦକ୍ଷିଣ, ନେତ୍ରସମ୍ପତ୍ତି ପାଇ ସମ୍ପ୍ରତି ଧନ୍ୟା ଜଗରେ ।
ସମ୍ପାଦ ଭକ୍ତି-ଚମ୍ପାକୁ ଅନୁକମ୍ପା ହେବ ଫୁଲରେ । ୦ ।
ସମ୍ପ୍ରଦାୟେ ଭକ୍ତି- କୁସୁମ ମାଳା
ସମ୍ପ୍ରଦାନ ଯେବେ କରିବା ଗଳା
ସୁ ପ୍ରସନ୍ନ ମନେ- ଅପ୍ରମାଦ ବନେ
ରଖ ଉଠେ ମହାରଙ୍ଗରେ । ୧ ।
ସଦସ୍ୟ ଶାରଦ- ଧଣୀ ଏଧସ୍ୱ

ଉଦସ୍ତୁଂ ହୃଦଡମ ନୋଦେଥନ୍ତ ।
କୁମୁଦ ଫୁଲ୍ଲଘ- କୁସୁମ ଭୃଙ୍ଗର
କି ମୁଦେଘେନ ସମାକରେ । ୨ ।
ହୃଷ୍ଟସିଞ୍ଚଳଏ- ହୃଦସ୍ତ ସିନ୍ଧୁ
ବଳସିନ୍ଧେଶୀ ଭକ୍ତ୍ୟୁଂ ପ୍ରେମଜଳ
ଅଦରେ, ନଦରେ, ମୃଦରେ , ହୃଦରେ
ଯଦି ଦିବାନିଶି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ୩ ।
ନିକଟେଇ ଭକ୍ତି ଦର୍ଶିଆଶରେ
ଜ୍ଞାନଦଅ ପ୍ରେମ ସ୍ନେହ ସାଗରେ
ନୀଳବେ ଶ୍ରୀହରି- ମାନବେ ଲିଭିଲି
ଅନ୍ତ କରିମାଶ ଅନ୍ତରେ । ୪ ।

ପଦାଶଦୃତମ୍ ।

ଶ୍ୟାମ ଶ୍ରୀଖଣ୍ଡେର ପ୍ରତି ।

ନବ କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର । ପ୍ରଜାକୁଳ-କୁମୁଦ-କାନନ-ଚନ୍ଦ୍ର । ୦ ।
ଭବସା କଟିଅଛି ଏ ଉପାଡବ
ରସାଭୂଷା, ଅତୁଳ୍ କଭିନ ଗର୍ବ । ୧ ।
ଚକୋର ଆଶା ନେତ୍ରକିତ ନେତ୍ରଣ
ବକଷିବ-ଅଶିବ ଘିନକି ଦୃଷ୍ଟି । ୨ ।
ଲିପିବ ଭାପରଞ୍ଜ ଚଳକି ! ସତେ
ଲିପିବ ଚନ୍ଦ୍ରେଥନ୍ତୁ ନୂତନପ୍ରଭେ । ୩ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ୱାଧର ଧାରବାଣୀ ଦେଇ ଆଧାର ।
ଷରାଇବ ଉତ୍କଳା ଧରି ଧାଧାର । ୪ ।

———ॐ———

ରାଗ—ଝିଂଝୁଟ ଚାଳିତ୍ଲା ।

ସର୍ବେ ସମସ୍ତେ, ଶୁଭଦିନେ, ପ୍ରାଣଭରେ ଗାଅରେ ।
ଶ୍ରୀନବକିଶୋରସିଂହଚନ୍ଦ୍ର ।
ବାଢ଼ିତ ପଲ୍ଲବ ଶୀତଳଚନ୍ଦ୍ର ।
ପ୍ରଜାନୁରାଗ ସାନ୍ଦ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରଗତନ୍ତ୍ର
ଜୟ ଜୟ ଜୟ ଗାଅରେ । ୧ ।
ଦସ୍ୟୁର ଅଧାର ଦୟାଭକ୍ତି ।
ତୋଷିବାକୁ ଚେତ ସମ୍ପତ୍ତିଙ୍କି ।
ଭକ୍ତି-ଫୁଲହାର, ରୂପହାର
ଜାଣେ ସୁବକ୍ଷଣେ ଦଉରେ । ୨ ।
ଦୁର୍ବଳିଦ୍ୱାସନ ଶରନାଳ, ।
ଦେବସମ ହତ ଅଭିଧନ
ଗୁଣ କରଣୀକ ଦେଇତାନ
ଲଭବ ସେସବେ ଅନ୍ତପୁରରେ । ୩ ।

ଶ୍ରୀପୁରମସ୍ତୁ ।

———ॐ———

ତନ୍ତ୍ରଂ ରାଜ୍ଞି ହିବାହଗମ୍ୟ ସରସୀ ପଙ୍କଂ ବଜାଶ୍ରୋତ୍ରସ୍ଥଂ
ଶକ୍ତିତ ପ୍ରଚଭୂଷାଭୂଷଂ, ସୁକୃଷଣୀ ଭାନ୍ତଂ ପ୍ରବାସାଗତଂ ।
ବର୍ତ୍ତଂସକୃନ୍ତରେ ଧରେଷୁ ମଙ୍ଗଳା ଙଂ ସଦ୍‌ଗୁଣାଧାରକଂ
ଭୋଃପ୍ରେ ନବଭୂଷଣବେଶ ନୂତ୍ନଃ ଶ୍ରୀମାନ୍ କଶୋରଷ୍ଟିଙ୍ଗଂ । ୦ ।

ସମାପ୍ତମିଦଂ ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ବିଜ୍ଞାପନମ୍ ।

" ଚେଷ୍ଟିତଂ ସାଧକଙ୍କ ଫଳଂସାଧକ ମୋକ୍ଷଂ "

—— ୦ ——

ପରମ କାରୁଣିକ ଭଗସ୍ରଷ୍ଟା ଶରୀର ନିର୍ମାଣ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରୋଗପ୍ରତ୍ୟବାୟର ପ୍ରତୀକାର ପାଇବା କାରଣ ବିଦ୍ୟାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ଏହି ଆୟୁର୍ବେଦର ସୃଷ୍ଟି କରିଅଛନ୍ତି । ଯଥା " ଆୟୁର୍ବେଦୋ-ଧନୁର୍ବେଦ " ବିଦ୍ୟାଦ୍ୱୟନ୍ତାସ୍ତଭୂର୍ବଣ,, ଇତି । ବାସ୍ତବିକ ସମାଲୋଚନାରେ ପ୍ରବଳ-ପବନ-ସଂଯୋଗ ହେତୁ ଅଗ୍ନିସ୍ଥାନ ବହ୍ନି କ୍ରମଶଃ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଫୁରିତ ହୋଇ ଉଠି ଆସୁଥିବା ସ୍ଥଳେ ଯେପରି ରମ୍ଭା-ଗଛ ଗୋଟିଏ ନିକ୍ଷେପକଲେ ସେ ଅଗ୍ନି ଏକବାରେ ପ୍ରଶମ ନହେଲେହେଁ ଉପରକୁ ଉଠି ପାରେନାହିଁ, ସେହିପରି ଉତ୍ତର କାଳରେ ପ୍ରବଳ ଉପଦ୍ରବା ଶଙ୍କିକା ବ୍ୟାଧି ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତି ବୈଦ୍ୟ ଦର୍ଶନମାତ୍ରେ ଏକବାରେ କମି ନଗଲେ ହେଁ ସେତେ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । " ଏଣୁ ବୈଦ୍ୟ ନାରାୟଣୋହରିଃତା ପଦ୍ମଯୋନୁ ଜଳାଦଉ ଭିଷକ୍ ମ ଜଳଃ,, ତଦନନ୍ତର କଦଳୀ ଜଳ ସଂଯୋଗରେ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଶମ ହେଲାପରି ଚିକିତ୍ସା ଦ୍ୱାରା ଆତ୍ୟାୟିକ ବ୍ୟାଧି ଉପଶମ ହୋଇଥାଏ ଏହା ଅନୁଭବସିଦ୍ଧ, କେହି କହିପାରନ୍ତି " ନ୍ୟୁନଃବେଦନବାଧତେ " ସତ୍ୟମାତ୍ର ଏ ପ୍ରୟୋଗ ଐକ-ଦେଶିକଅଟେ । କାରଣ କେହି କେହି ସୁଯୋଗ୍ୟ ଚିକିତ୍ସାରେ

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com

ମଧ୍ୟପ୍ରାଣ ହରାଇଥା'ନ୍ତି । ଏବଂ କେତେକ ବିନା ଚିକିତ୍ସାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି । ତେବେ ଏତନ୍ମାତ୍ର ବକ୍ତବ୍ୟଯେ ପ୍ରବଳ ଅଭିଘାତରୁ ଭୂମିରେ ପଡ଼ନ୍ତ ଲୋକ ହଠାତ୍ ଉଠି ନପାରିଲେହେଁ ଦୁଇ ତିନି ଦିବସ ପରେ ଧୂଳିଝାଡ଼ି ହୋଇ ସ୍ୱୟଂ ଉଠେ । ମାତ୍ର ପଡ଼ିବା କ୍ଷଣରେ ଯଦି ଅନ୍ୟଜଣେ ହଠାତ୍ ଉଠାଇଦିଏ ତେବେ ତାହାର ତାଦୃଶ କଷ୍ଟ ହୋଇ ନଥାଏ । ଶୀଘ୍ର ଉଠେ । ସେହିପରି ଚିକିତ୍ସା ଦ୍ୱାରା ଉନ୍ମୁଖ ବ୍ୟାଧି ହଠାତ୍ କମିଥାଏ, ଖାଲମୂଳରେ କଦାଚିତ୍ କମିଥାଏ ଅଚିକିତ୍ସାରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି । ଚିକିତ୍ସା କଣ୍ଠଗତ ପ୍ରାଣର ପରମ ବନ୍ଧୁ । ଏଣୁ ଚିକିତ୍ସାରେ ଅମ୍ଭେ କୃତୋଦ୍ୟମ ହୋଇ ସର୍ବ ସାଧାରଣର ସୁବିଧା ନିମିତ୍ତ ଓ ଶିକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ହିଣ୍ଡୋଳ ଗଡ଼ରେ ଔଷଧାଳୟ ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରିଅଛୁଁ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ଲେଖିଲେ ଆମ୍ଭଠାରୁ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇ ପାରିବେ । ୦ ।

———

କବିରାଜ ଶ୍ରୀ ଭାଗୀରଥିମିଶ୍ର କାବ୍ୟତୀର୍ଥ
କବିରଞ୍ଜନ ଶର୍ମା ।

GPNanda Colln., Digitized by srujanika@gmail.com